

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ
ТА ДИЗАЙНУ
Факультет дизайну
Кафедра графічного дизайну

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

Розробка ілюстрацій до дитячої книжки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 022 Дизайн

Освітня програма Графічний дизайн

Виконала: студентка групи БДг1-20

Тізенгаузен М.І.

Науковий керівник к.т.н., доцент.

Мельник Л.М.

Київ 2024

АНОТАЦІЯ

Тізенгаузен М.І. Розробка ілюстрації до дитячої книжки. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 Дизайн – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2024 рік.

Кваліфікаційну роботу присвячено розробці ілюстрацій до дитячої книги. Проаналізовано історичні віхи виникнення та розвитку дитячих ілюстрацій до книги. Проаналізовано основні вимоги до створення книжкових ілюстрацій, особливості дитячої книги, підбору матеріалів.

Розуміння основ композиції, використання кольорових гармоній та методів комплементарності, а також застосування різноманітних графічних матеріалів дозволяє створити гармонійні та виразні ілюстрації, які підсилюють зміст книги та роблять її більш захопливою для читачів. На основі результатів дослідження було розроблено ескізи ілюстрацій та проілюстровано дитячу книжку.

Ключові слова: дизайн, ілюстрація, книга, діти, кольори

SUMMARY

Tizenhauzen M.I. Development of an illustration for a children's book.

Qualification work of the applicant for higher education of the first (bachelor's) level in the speciality 022 Design - Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, 2024.

The qualification work is devoted to the development of illustrations for a children's book. The historical milestones of the emergence and development of children's book illustrations are analysed. The basic requirements for creating book illustrations, the features of a children's book, and the selection of materials are analysed.

Understanding the basics of composition, the use of colour harmonies and complementarity methods, as well as the use of various graphic materials, allows you to create harmonious and expressive illustrations that enhance the content of the book and

make it more engaging for readers. Based on the results of the study, sketches of illustrations were developed and the children's book was illustrated.

Keywords: design, illustration, book, children, colors

Зміст

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. АНАЛІТИЧНИЙ	9
1.1. Історіографія проблеми дослідження. Найвідоміші дитячі ілюстратори та їх роботи.	9
1.2. Розвиток ілюстрації, стилі та технології створення	18
1.3. Аналіз прототипів предмету проектування	22
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. ПРОЄКТНИЙ	23
2.1. Особливості дитячої книжкової ілюстрації.	23
2.2 Дослідження матеріалів, конструктивних та композиційних рішень у створенні дитячої ілюстрації.	25
2.3. Структурний аналіз книги Чарлі Маккізі «Хлопчик, кріт, лис та кінь»	36
2.4. Формування варіантів власного композиційного рішення для книги, відповідно сучасним тенденціям дизайну.	37
2.5. Розробка ескізного ряду ілюстрацій книги.	38
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУ.	42
3.1. Вибір матеріалів та технологій для друку книги.	42
3.2. Вибір обладнання та/або програмного забезпечення для реалізації дизайн-проєкту.	46
3.3. Розробка і виготовлення в матеріалів ілюстрованої книги «Хлопчик, кріт, лис та кінь»	49
Висновок до розділу 3.....	56
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	57

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ	63
ДОДАТОК А.....	63
ДОДАТОК Б	63
ДОДАТОК В	Ошибкa! Зaклaдкa нe oпpeдeлeнa.

ВСТУП

Книжкова ілюстрація - це мистецтво створення зображень для книжок, які доповнюють текст і допомагають читачам краще уявити собі події, персонажів і оточуючий світ. Вона може відігравати ключову роль у привертанні уваги дітей до книг і розвивати їхню уяву, творчість та мовленнєві навички.

Книжкова ілюстрація важлива для дітей, оскільки:

1. Стимулює уяву: яскраві та цікаві ілюстрації допомагають дітям уявити собі сюжет та персонажів книги, роблячи читання більш захоплюючим та цікавим.
2. Підтримує розвиток мовлення: діти можуть розповідати про те, що вони бачать на картинках, розвиваючи свої мовленнєві навички та розуміння сюжету.
3. Викликає емоції: ілюстрації можуть передавати різні емоції, допомагаючи дітям вчитися розпізнавати та виражати свої почуття.
4. Розвиває візуальні навички: діти вчаться розпізнавати форми, кольори, текстури та інші візуальні аспекти через сприйняття ілюстрацій.

Особливості книжкової ілюстрації можуть включати різні художні стилі (наприклад, малюнок, живопис, колаж), використання різних матеріалів (олівець, акварель, комп'ютерна графіка), а також різноманітність композиційних прийомів та технік. Кожна ілюстрація має свою власну унікальну атмосферу та відтінок, які додають глибину і багатогранність тексту книги.

Необхідність розробки ілюстрації до дитячої книги, обумовлена її сприянням розвитку дитячої пам'яті, творчих здібностей, культури мовлення, зорового сприйняття, інтересу дітей до читання і є **актуальною темою**.

Метою дослідження є розробка ілюстрованого супроводу дитячої книги на основі комплексного дослідження проблеми дизайн-проектування дитячої поліграфічної продукції.

Завдання роботи:

1. Дослідження історії та поняття ілюстрації, її призначення.
2. Дослідження структури ілюстрації та її поширення у сучасній дитячій літературі.

3. Дослідження композиційних рішень у створенні ілюстрацій, формування власного проєкту.

4. Розробка серії ілюстрацій для дитячої книги у відповідності до сучасних тенденцій дизайну.

Об'єктом дослідження є розробка серії ілюстрацій до дитячої книги, як елементу образного відтворення літературного тексту.

Предметом дослідження є ілюстрації до дитячої книги «Хлопчик, кріт, лис та кінь».

Структура і обсяг роботи. Структура дипломної бакалаврської роботи складається зі вступу, 3 розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Основна частина роботи викладена на 63 сторінках друкованого тексту, включає 11 рисунків. Список використаних джерел з 45 найменувань.

Апробація результатів роботи.

Основні результати роботи були висвітлені на:

- VI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну» *Київ, КНУТД, 25 квітня 2024 р.*

РОЗДІЛ 1. АНАЛІТИЧНИЙ

1.1. Історіографія проблеми дослідження. Найвідоміші дитячі ілюстратори та їх роботи.

Книга - одна з самих значних явищ культури. Нарівні з авторами літературного тексту книгу створюють художники, які визначають її архітектоніку, розробляють шрифти, вносять декоративні і зображальні елементи, що означаються поняттям книжкової графіки.

Перша книга для дітей народилася у мандрівника і мандрівника Яна Каменського в 1658 році і називалася «Мир в картинках». Вона була забезпечена проникливим пояснюючим текстом і мала безліч імітаторів. З цього моменту почалася революція в свідомості. У Англії з'являється перший дитячий видавець Джон Ньюбері. Він забезпечує свої книги дуже дотепними назвами з якими навіть самі дешеві видання користуються успіхом у публіки.

Ілюстрація стала важливим аспектом європейської літератури XIX століття, оскільки вона відігравала не тільки роль розваги та естетичного задоволення, але й засобу передачі інформації та моральних цінностей. Цей період був характеризувався великою кількістю видавництв, які залежали від попиту на ілюстровані книжки, журнали та газети. Основні ринки були зосереджені в Британії, Франції, Німеччині та Італії. Значний інтерес до ілюстрацій того часу був пов'язаний із збільшенням розповсюдження технології друку та зростанням кількості читачів. Однак, найбільший успіх досягали ті видавництва, які поєднували якісний друк із високоякісними ілюстраціями, що часто здійснювалися видатними митцями свого часу. Одним з видатних ілюстраторів цього періоду був Артур Ракем, британський художник та ілюстратор XIX століття, який привніс суттєвий внесок у розвиток книжкової ілюстрації. У своїй творчості він співпрацював з такими відомим письменником, як Чарльз Діккенс, і

прославився використанням світлових ефектів та градієнтів для створення більш реалістичних образів, що стало його відмінною рисою.

Інший видатний ілюстратор цього часу - Гюстав Доре, французький художник. Він відомий своїми розробками до "Божественної комедії" Данте, "Паризької біблії" та "Дон Кіхота" Сервантеса. Доре володів технікою глибокого гравірування на дереві та сталі, що дозволяло створювати деталізовані та експресивні ілюстрації.

У Франції та Німеччині в той час було багато видавництв, які зосереджувалися на випуску ілюстрованих книг та журналів. Важливо відзначити, що цей період характеризувався швидким технічним прогресом, а це безперечно відобразилося в розвитку ілюстрації. Розвиток гравюри, літографії та інших методів друку дозволив ілюстраторам експериментувати з новими техніками і матеріалами.

Українська ілюстрація, як окрема галузь мистецтва, сформувалася в другій половині XIX століття і продовжує розвиватися до сьогодні. Звання одного із найбільш видатних представників української ілюстрації належить Георгію Нарбуту (1886 – 1920), який створив багато графічних творів для книжок, журналів та газет. Нарбут працював у різних стилях та техніках, починаючи від кольорової ліногравюри і закінчуючи аплікацією, та зробив вагомий внесок у розвиток української графіки (Рис.1.1).

Рис. 1.1. Г. Нарбут, Ілюстрація до «Енеїда» Котляревського, 1919.

У своїй творчості Георгій Нарбут поєднував елементи національного стилю з модерністською естетикою чим зробив вагомий внесок у скарбницю українського мистецтва. Він звертав увагу на форму та колір, намагаючись передати емоції та настрої через лінію. Його твори відрізняються витонченою грою ліній, яка створює гармонійний образ. Нарбут розробляв ідеї декоративного мистецтва та фольклору, використовуючи їх у своїй творчості (Рис.1.2) [18] .

Рис.1.2. Г. Нарбут, Фронтиспис до поетичної збірки «Алілуя», 1919

Основним напрямком творчості Георгія Нарбута була графіка, зокрема лінійна. Він створив велику кількість ілюстрацій до книг, журналів та альбомів, зокрема до видань "Зоря", "Просвіта", "Україна", "Кобзар", "Зелений шлях", "Слово про Україну" та багатьох інших. Нарбут став одним із фундаторів в галузі ілюстрації свого часу, його твори оцінювали як прекрасний зразок української графіки (Рис.1.3).

Рис.1.3. Ілюстрація Г. Нарбута до розділу «Поезія» в журналі «Мистецтво», 1919.

Починаючи з ХХ століття, українські ілюстратори активно займалися створенням ілюстрацій для художніх книг, науково-популярних видань та журналів. Вони використовували різноманітні техніки та стилі, такі як гравюра, акварель, олійна живопис, техніка колажу та інші, щоб надати книжковим ілюстраціям більш виразний та неповторний характер. Завдяки зростанню книжкового видавництва та розвитку графічних технологій на початку ХХ століття зросла популярність ілюстрації в Україні. Відкриття шкіл мистецтва та професійних художніх об'єднань також сприяли залученню нових талантів до цієї галузі.

У першій половині ХХ століття українська ілюстрація продовжувала розвиватись і досліджувати нові техніки та стилі. Зокрема, з'явилися твори, які поєднували в собі елементи фольклору з сучасним мистецтвом. У 1930-ті роки, з початком сталінського періоду, був введений цензурний контроль над культурою, що обмежило творчість ілюстраторів. Однак, деякі художники змогли продовжувати свою роботу, створюючи ілюстрації до книжок та журналів, та на превеликий жаль, багато ілюстраторів під час Голодомору та Другої світової війни загинули або були вимушені емігрувати з України.

У другій половині ХХ століття українська ілюстрація продовжувала розвиватися, втілюючи нові тенденції та стилі, такі як постмодернізм та інші. З'явилися нові можливості, що дозволили ілюстраторам ще більше

розширити свій творчий потенціал та виразити свої ідеї в більш вражаючий спосіб. Важливою подією в історії української ілюстрації стала створення в 1967 році Асоціації українських художників-ілюстраторів, яка об'єднала професіоналів у цій галузі та стимулювала їхнє творче зростання. Завдяки активності цієї організації було проведено багато виставок, конкурсів та майстер-класів, що дозволило ілюстраторам взаємодіяти між собою та займатися професійними справами.

Українські ілюстратори зробили значний внесок у розвиток художнього оформлення видань для дітей. Вони створювали яскраві та кольорові ілюстрації, які не лише привертали увагу маленьких читачів, але й допомагали розвивати їхню уяву та фантазію.

Сьогодні українські художники-ілюстратори продовжують вирішувати завдання образного розкриття літературного тексту за допомогою малюнків. Перш за все, книжкові ілюстрації відіграють зображальну роль літературних героїв. Книга — спільна робота письменника і художника, і малюнки в ній не можна розглядати окремо від тексту. Також вони підштовхують до фантазій, допомагають уявити літературні образи, "увійти" в зміст, сюжет твору, покращують розуміння теми, ідеї, образу головного героя, втілюючи ідейний зміст книги у художніх деталях - яскравих, виразних, конкретних. Ілюстрації впливають на процеси сприйняття, аналізу, синтезу, розуміння, що є основою формування креативної свідомості людини, креативної особистості [13]. Владислав Єрко – відомий український художник-ілюстратор, який здобув міжнародне визнання завдяки своїм надзвичайно деталізованим та емоційно насиченим ілюстраціям. Одним з найвідоміших його проєктів є ілюстрації до казки Ганса Крістіана Андерсена "Снігова королева» (Рис.1.4)

Рис 1.4. В. Єрко. Обкладинка до «Снігова королева», 2000.

Ілюстрації допомагають зорієнтуватись у змісті книжки, спонукають її прочитати та допомагають засвоїти зміст тексту. Сучасні цифрові технології суттєво змінюють ситуацію у видавничій справі. Для графіка, ілюстратора, художника є важливим створити «якісний, цілісний образ, що сприятиме розкриттю сюжету твору та створює загальний настрій книги» [29].

Традиційно сильною в Україні залишається класична книжкова ілюстрація, яскравими представниками якої є Владислав Єрко, Івета Ключковська, Інокентій Коршунов, Кость Лавро, Вікторія Пальчук, Катерина Штанко та багато інших талановитих графіків (Рис.1.5).

Рис 1.5. В. Єрко. Ілюстрація до «Казки Туманного Альбіону», 2003.

Розглянемо більш детально творчість одного з відомих українських митців, графічні твори котрого надихнули автора кваліфікаційної роботи у вирішенні власного умовного ілюстративного образу.

Кость Лавро (1961) — відомий український ілюстратор, чия творчість привертає увагу своєю оригінальністю, талантом та професіоналізмом. Його ілюстрації відрізняються особливою естетикою та вмінням передати емоції через образи. У своїй творчості Кость Лавро поєднує майстерність класичних мистецтв з сучасними тенденціями. Він створює неповторну атмосферу та відтворити деталі на незвичайний та захоплюючий спосіб. Його роботи вражають різноманіттям кольорів, тонкістю ліній, глибиною перспективи та вдалою композицією. Ілюстрації Кость Лавро переконливо передають почуття та настрої. Він майстерно використовує світло та тінь, щоб надати образам глибину (Рис.1.6).

Рис.1.6. Кость Лавро. Ілюстрація до української народної казки «Різдвяна рукавичка»

Кожна деталь має значення і виконана з великою увагою до дрібниць. Він здатний створити динаміку та рух у своїх ілюстраціях, надаючи їм особливу життєвість. Кость Лавро має великий талант співпрацювати з авторами творів, зберігаючи їх унікальність та передаючи їх ідею через свої ілюстрації. Він здатний втілити на сторінках книги світ, який описується словами, створюючи чудове поєднання тексту та

візуального зображення. Ілюстрації Кости Лавро відзначаються не лише своєю естетичною привабливістю, але й виявляють великий потенціал у сфері виховання та культурного розвитку. Вони впливають на розвиток дитячої уяви, допомагають сприймати текст та викликають емоційну реакцію у читачів. Такі ілюстрації відіграють важливу роль у розвитку дитячої уяви, виховання та навчання, допомагаючи дітям розуміти складні концепції та вчаться бачити світ навколо себе по-новому.

По-друге, ілюстрації Кость Лавро сприяють кращому сприйманню тексту. Вони вплітаються в книжковий текст і допомагають читачам краще розуміти сюжетні лінії, персонажів та події. Графічні образи відтворюють настрій, атмосферу та важливі деталі, що робить читання більш доступним та цікавим, особливо для молодших читачів. Крім того, ілюстрації Кость Лавро викликають емоційну реакцію у читачів. Вони здатні передати почуття, настрої та емоції через виразність образів, використання кольорів та композиційних рішень. Це допомагає створити глибший зв'язок між читачем та текстом, сприяє розвитку емоційної інтелігенції та естетичного смаку. Та відомий він не лише в Україні, але й за її межами, його творчість отримує визнання та пошану як від професіоналів художнього світу, так і від широкої аудиторії. Його ілюстрації стають витонченим та запам'ятовуваним додатком до будь-якого літературного твору, надаючи йому особливу глибину та виразність. Завдяки своїй творчості, Кость Лавро внесений свій вагомий внесок у розвиток сучасного ілюстрування та мистецтва загалом. Його роботи продовжують зачаровувати глядачів та читачів своєю красою, виразністю (Рис.1.7).

Образотворча мова Кость Лавро, художника, що ілюстрував українську народну казку "Пан Коцький", відзначається своєрідним художнім стилем. В ілюстраціях пан Лавро використовує майстерно розроблену композицію, де кожна деталь має своє місце та взаємозв'язок з загальною сценою. Ілюстратор використовує лінії, контури та форми для

створення живих та експресивних образів персонажів. Колорит, використаний майстром, може бути насиченим та виразним, або ж стриманим та пастельним, залежно від настрою та сюжету.

Рис.1.7. Кость Лавро. Ілюстрація до української народної казки «Пан Коцький», 2006.

Графічна умовність ілюстрацій Кость Лавро виражається в передачі емоцій та настрою через виразний локальний колір та використання контрасту світла та тіні, а також деталізації у передачі атмосфери казкового світу. Художник часто використовує символічні елементи, що підкреслюють тематику та значення роману. Його мова унікальна, оскільки вона поєднує елементи національного орнаменту та народного мистецтва, підкреслюючи національну ідентичність та культурну спадщину. Він вміло використовує деталі, що передають настрій казки та характер персонажів, створюючи неповторну атмосферу та впізнаваний стиль своїх ілюстрацій [3].

Зображувальна мова Кость Лавро виявляється в його вмінні використовувати художні засоби, такі як колорит, композиція, світло-тіньові ефекти, лінії та текстури, для створення виразних образів та передачі настрою в ілюстраціях. Він використовує кольори з майстерністю, варіюючи їх насиченість, тон і відтінки, щоб створити відповідну атмосферу та виразити емоції персонажів. Текстури і деталізація також важливі в образотворчій мові Кость Лавро. Він звертає особливу увагу на

дрібні деталі, які розкривають багат шаровість світу казок. Чи то витончені орнаменти на одязі персонажів, чи візерунки на природних елементах, таких як дерева або камені, деталі виконані з увагою до найменших деталей.

У цілому, образотворча мова Кость Лавро вирізняється його майстерністю, витонченістю та творчим підходом до створення ілюстрацій. Його роботи мають характерну естетику, яка відтворює світ казок з його особливим стилем та інтерпретацією.

Зокрема, в 1960-70-х роках українські художники стали активно використовувати кольорову ілюстрацію, що значно збільшило ефект візуальної привабливості книг. Вони також працювали з ілюстрацією для дитячих книг, створюючи чудові візуальні історії та вражаючі образи.

Сьогодні українські ілюстратори продовжують використовувати нові техніки, експериментувати зі стилями та створювати неперевершені ілюстрації для книг, журналів, реклами та інших проектів. Вони поєднують талановитість, креативність та вміння візуалізувати ідеї та концепції, що дозволяє їм залишати свій слід в світі мистецтва.

1.2. Розвиток ілюстрації, стилі та технології створення

Ілюстрація - це мистецтво передати ідею та передати повідомлення через зображення. Вона може бути використана в різних галузях, від книжкової ілюстрації до реклами та маркетингу [26]. Ілюстрація є зображенням, яке використовується для пояснення тексту, розширення інформації про предмет або явище. У наукових дослідженнях ілюстрації часто використовуються для створення образів, передачі інформації та створення асоціацій. Ілюстрації можуть бути графічними, реалістичними або схематичними [19]. Для створення ефективною ілюстрації важливо враховувати аудиторію, для якої вона призначена, та мету, якій вона має

служити. Крім того, ілюстрація повинна бути легко зрозумілою та привабливою, щоб визвати у глядачів емоцію.

Графічна ілюстрація - це важливий елемент книжкового мистецтва, який не тільки прикрашає сторінки книг, але і допомагає передати відчуття та емоції, що автор хоче викликати у своїх читачів [26]. Однак, вибір техніки та стилю графічної ілюстрації залежить від багатьох факторів, таких як тематика книги, цільова аудиторія, формат та ін. У книжках для дітей, наприклад, графічні ілюстрації можуть бути барвистими та яскравими, що допомагає звернути їх увагу та захопити у світ книги. У той же час, книжки для дорослих можуть містити графічні ілюстрації у більш стриманому та обмеженому кольоровому рішенні, що додає їм серйозності та відповідності тематиці книги[4].

Крім того, стиль графічної ілюстрації може вплинути на сприйняття та розуміння тексту. Наприклад, ілюстрації в стилі карикатури можуть надати гумористичного підтексту та зробити текст більш легким для сприйняття, тоді як реалістичні ілюстрації можуть створити більш серйозний та офіційний настрій.

Популярність ілюстрації зазнала значного розвитку та розголосу під час розвитку книжкового друку в XIX столітті. Ілюстровані книжки були більш привабливі та естетичні, чим вабили до себе вибагливе суспільство. Особливо популярними були ілюстрації у книжках для дітей, які зазвичай відрізнялися від ілюстрацій у книжках для дорослих за своєю яскравістю, стилем та гумором [4].

Лінійна графіка є одним з основних художніх засобів, який використовують художники для передачі різних емоцій та вражень. Вона може бути використана як в самостійних мистецьких творах, так і у складі більш складних композицій. Завдяки своїй універсальності та виразності, лінійна графіка може передати найрізноманітніші стилі та емоції [18].

У книзі "Основи образотворчого мистецтва" Котляр В. П. розглядає лінійну графіку як важливий елемент мистецької виразності. Лінії можуть бути різної товщини, форми та напрямку, що дозволяє використовувати їх для передачі різних емоцій та настроїв. Лінії можуть бути також використані для створення ритму та динаміки у творі [12].

Іншим видом ілюстрацій є тонова графіка, яка створюється за допомогою градієнтів, тіней та інших технік тонування. Цей вид графіки дозволяє створювати реалістичні та глибокі зображення, а також підкреслювати атмосферу та настрій ілюстрації. Тонова графіка - це ще один важливий аспект графічних творів в книжках, яка передається тоном. Вона дозволяє передавати глибину, об'єм та світлові ефекти, що змушують глядача занурюватися в образ. Тонова графіка може бути виконана за допомогою різних технік, таких як лінійна графіка, туш, гравюра та інші [19].

Кольорова ілюстрація - це важливий художній засіб, який дозволяє художникам використовувати кольори для передачі емоцій та настрою в своїх творах. Відтворення кольорів забезпечується за допомогою різних матеріалів та технологій, таких як акварель, олівець, маркери, фарби тощо. Кольорові ілюстрації можуть бути використані як в самостійних графічних творах, так і в складних композиціях. Правильно підібрана кольорова гама може підсилювати або зменшувати враження, яке викликає графічне зображення.

Кожен колір має своє значення та може передавати певну емоцію, настрій або ідею. Наприклад, червоний колір часто використовується для передачі емоційно насичених сцен, він символізує силу, енергію, а також кров та страждання. Синій колір, натомість, вважається холодним і спокійним, він може передавати відчуття простору та світла. Зелений колір символізує природу та гармонію, а жовтий - радість та оптимізм. Крім того, правильне поєднання кольорів може створювати різноманітні ефекти та

настрої. А саме, гармонійне поєднання кольорів створює відчуття рівноваги та спокою, тоді як контрастне поєднання може підсилювати враження та емоції [27].

Книжкова ілюстрація є важливою складовою книжкового мистецтва і виконує різноманітні функції, від розширення змісту та візуального оформлення тексту до передачі художнього бачення автора та ілюстратора [10]. Кожен художній стиль відображає світогляд, естетичні та художні погляди художника, а ще ілюстрації допомагають передати ідеї та переконання читачеві.

Українські художники здебільшого користуються традиційними мотивами та символами, що відображають українську культуру, і це можна побачити в їх ілюстраціях до книг. Також відомі українські ілюстратори використовують в своїх роботах сучасні технології та інноваційні підходи, що додає візуальній привабливості і сучасності до книжкових ілюстрацій [28].

З розвитком технологій та винаходів, книжкова ілюстрація також зазнала змін. З'явилися нові можливості для створення ілюстрацій та нові способи їх друку. Наприклад, ілюстрації можна створювати за допомогою графічного планшета та різноманітного програмного забезпечення, що дозволяє художникам реалізувати свої творчі ідеї з більшою свободою та швидкістю. Також з'явилися нові формати книжок, такі як електронні книги, які дають можливість використовувати різноманітні технології для створення ілюстрацій [21].

У сучасному світі книжкова ілюстрація залишається важливим елементом книги, що дозволяє передати ідеї та емоції через мистецтво. Художники продовжують розвивати свої техніки та створювати неперевершені ілюстрації, що збагачують книжки та дарують читачам нові спогади та враження [10]. Українські художники також не лишаються

осторонь цих нових напрямків і створювали неповторні ілюстрації до книжок, що відображають їхню особистість та художні погляди.

1.3. Аналіз прототипів предмету проектування

При створенні дитячої казкової ілюстрації потрібно враховувати багато різноманітних факторів, аби зображення було повністю зрозуміло маленькому читачеві. Ілюстрації повинні створювати певний вплив, тому вона повинна бути максимально зрозумілою та відповідати сенсу сюжету, також потрібно враховувати те що зображення повинно бути побудовано на образах і бути максимально інформативним, аби дитина могла ясно та швидко їх зрозуміти.

Дитяча книжкова ілюстрація була виділена в якості окремого напрямку, так як має ряд специфічних особливостей, які, наприклад, можуть не застосовуватися для створення ілюстрацій в контекстах книг іншого змісту, для іншої цільової аудиторії.

Також при створенні художнього образу потрібно враховувати, що: необхідна концентрація образу при найбільшій простоті засобів художнього вираження; художній образ дитячої ілюстрації повинен бути цілісним. Навіть якщо за сюжетом необхідно продемонструвати, як якийсь предмет закриває частину іншого предмета або герой ховається за чим-небудь, потрібно показувати його цілком; зображення героя має бути добре промальовано. У дитини не виникне інтересу до ілюстрації, на якій він не може розглянути особи персонажа; бажано не допускати нагромаджень в сюжеті ілюстрації, тобто в зображенні дій героїв [10].

Кращими ілюстраціями для дитячих книг є зображення Антуана де Сент Екзюпері «Маленький принц», вони включають в себе легкість, ясний зв'язок з текстом, мінімалістичний, а також улюблений всіма дітьми фактор недбалості (рис.1.8) [11].

Рис.1.8. Ілюстрація Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц»

У сучасному світі ілюстратори, граючи з ідеями можуть забути про те для якої аудиторії були створені зображення. Такі автори як Малгожата Гурівська, Павл Павляк, а також березня Ігнерская створюють досить важкі ілюстрації навіть для дорослої людини, вони занадто похмурі для дитячої літератури, в них використовується велика кількість темних кольорів і відтінків [12].

Рис.1.9. Ілюстрації Емілії Дзюбак до казки «Рік у лісі»

Одним з кращих авторів сучасності є Емілія Дзюбак, яка оформила близько 40 видань, в тому числі вийшли у видавництві Dwie Siostry книги породження Пожічальських, а також повість шведського письменника Мартіна Видмарк (видавництво Mamaia), «Обійми мене, будь ласка» Пшемислава Вехтеровіча, внесену в список скарбів Музею дитячої книги, і «Рік в лісі» (рис.1.9) - приголомшливу книгу, що складається з 12 ретельно промальованих картинок лісу з його мешканцями, показаними в різний час дня і ночі і в різні пори року, її ілюстрації показують світ під різними кутами, що допомагає дітям розвиватися швидше [12].

Висновки до розділу 1

Незважаючи на сучасні тенденції, важливість дитячих ілюстрацій у книжках залишається переконливою. Їх присутність у книгах має низку корисних аспектів для розвитку дитячого читацького досвіду. Дитячі ілюстрації допомагають розвивати зір у дітей, оскільки вони стимулюють активніше сприйняття та аналіз образів на сторінках книги. Різноманітність кольорів, форм і деталей у ілюстраціях активізує зорову пам'ять та допомагає формувати вміння сприймати та аналізувати візуальну інформацію. Ілюстрації дозволяють дітям візуалізувати події, персонажів та оточуючий світ, що допомагає розширити їхню уяву. Вони надають додаткових візуальних деталей, які доповнюють текст та дозволяють дітям створювати свої власні образи та історії, можуть слугувати важливими допоміжними засобами для розуміння тексту книги. Дитячі ілюстрації залишаються незамінною складовою дитячих книг.

РОЗДІЛ 2. ПРОЄКТНИЙ

2.1. Особливості дитячої книжкової ілюстрації.

Дитяча книжкова ілюстрація має свої особливості. На відмінну від ілюстрацій книг для дорослих, дитяча ілюстрація має бути легкою до сприйняття, складні картинки з перегруженою композицією можуть заплутати дитину та викликати емоційне збудження. Ілюстрація сприймається дитиною як картинка правдивого світу, маленькі діти ще не здатні відрізнити добро від зла, реальне від вигаданого. Щоб допомогти дитині зрозуміти емоцію, в ілюстрації слід використовувати відповідні кольори та композиційні прийоми, також при розробці образів персонажів можна використовувати негативні риси зовнішності та убрання. Розташування більше трьох об'єктів на картинці можуть відволікати увагу та концентрацію на сюжеті, також не варто забувати про деталі казки, це допоможе дитячій пам'яті прокласти асоціації.

Розмір тексту має значення, особливо коли це перша книга читача. Часто увага дітей може перестрибувати з книги на іграшки або інші фактори, і якщо в цей момент дитина зможе швидко знайти місце де вона зупинилась читати, то ймовірніше за все вона продовжить займатись з книгою. Невеличкі тексти дають змогу дитячому оку відпочити перш ніж знову почати читати іншу сторінку. Все це робиться для комфорту і залучення дитини до читання і фантазування.

Також дитячі книжки відрізняються своїм колоритом матеріалів. Для дітей дошкільного віку розробляють інтерактивні книжки в яких рідко можна побачити текст. Вони направлені на вивчення тваринок, їх окрасу, професій, продуктів, кольорів, природних явищ тощо. Для цього використовують декоративні папір, фактурні тканини, текстурні плівки, пластикові елементи з наповненнями різних рідин, нитки тощо.

Таким чином дитячі ілюстровані книжки намагаються зацікавити споживачів викликаючи певні емоції, навчаючи і розважаючи.

На відмінну від повчального мультика книга дає можливість дитині пофантазувати. Уява грає надзвичайно важливу роль у житті дітей, вона є ключовим елементом їхнього розвитку та самовираження. Вона дозволяє їм створювати свої власні світи, історії та персонажі, що розвиває їхню творчість та фантазію. Уява допомагає дітям розуміти та спілкуватися з іншими. Вони можуть вигадувати ролі та ситуації, що сприяє розвитку їхніх соціальних навичок та емоційного інтелекту. Уява може слугувати засобом релаксації для дітей, допомагаючи їм відволіктися від стресових ситуацій та зануритися у світ фантазії та вигадки. Уява розвиває творче мислення та проблемне мислення у дітей. Вона навчає їх приймати альтернативні точки зору та шукати нові способи вирішення проблем.

Отже, уява відіграє важливу роль у розвитку дітей, сприяючи їхньому творчому потенціалу, соціальним навичкам та емоційному зростанню. Вона є невід'ємною частиною дитячого досвіду та навчання.

Не зважаючи на довгу історію та розвиток дитячої книжкової ілюстрації, вона відділилася у окрему категорію порівняно нещодавно. Вважається, що до XVII століття не існувало книг, спеціально створених для дітей. Це зумовлено тим, що сприйняття періоду дитинства у той час відрізнялося від теперішнього, і вважалося, що діти потребують лише повчальної, виховної літератури, а не розважальної [30]. Проте, у кінці XVII століття під впливом філософії Джона Локка [31], погляд на дитинство починає змінюватися, розпочинається розвиток жанру дитячої літератури. Однією з перших ілюстрованих книг для дітей є «Світ чуттєвих речей у картинках» (*Orbis sensualium pictus*) 1657- 1658 pp. [32], написаний Яном Амосом Коменським та ілюстрований гравюрами на міді. Книга розроблена як підручник, що знайомить юного читача з різними темами, використовуючи картинки, щоб полегшити засвоєння знань. Іншою

важливою подією для дитячої ілюстрації є видання Джоном Ньюбері у 1765 році розважальної книги для дітей «The History of Little Goody Two-Shoes», ілюстрованої ксилографією. Цей твір згодом став класикою свого жанру, а видавця Джона Ньюбері почали називати «батьком дитячої літератури». «Little Goody Two-Shoes» була написана під впливом педагогічних ідей Джона Локка про те, що навчати юних читачів слід за допомогою того, що приносить задоволення [33].

2.2 Дослідження матеріалів, конструктивних та композиційних рішень у створенні дитячої ілюстрації.

В Україні першою ілюстрованою книгою для дітей вважається «Буквар» Івана Федорова 1574 року, що мав декоративні заставки у вигляді рослинних орнаментів. Через чотири роки виходить друге видання, в ілюстрації якого додаються орнаментовані буквиці та заголовки, виконані в'язцю. 1694 року з'являється «Буквар» Каріона Істомина, ілюстрований гравюрами Леонтія Буніна. XVII століття в українській ілюстрації – це період, коли виникає зв'язок між текстом та картинкою, що визначається, як базовий етап у розвитку ілюстрації [34]. Книги цієї доби ілюструвалися рисунком та гравюрою. XVIII століття відзначилося розширенням жанрів дитячої книги – це і навчальна література (граматки, букварі), морально-етичні твори, пізнавальні енциклопедії, згодом і художня література. Впливовим є видання «Читанка для малих дітей» 1850 року авторства Маркіяна Шашкевича, яка стала першою художньою книгою, написаною народною українською мовою. Ця книга – важливий етап у розвитку української дитячої літератури, адже вона відкрила «новий тип як навчальної, так і пізнавальної книги і вплинула на подальше книговидавництво для дітей». Згодом, у 1857 виходить перший україномовний буквар – «Грамотка» Пантелеймона Куліша [34]. В той же період з'являються перші

часописи для дітей: «Домова шкілька» (1854-1856 рр.), додаток до львівського журналу «Учитель» - «Ластівка» (започатковано у 1869 році).

Видання україномовної дитячої літератури набуває поширення у другій половині 1870х рр. на території Наддніпрянщини, в основному це художня і науково-популярна література [35]. На Західній Україні наприкінці XIX ст. літератури для дітей видається значно більше, зокрема навчальної; працюють, хоч і нечисленні, видавництва суто дитячої книги та періодики. Виникає необхідність вирішити питання ілюстрації: чи потрібна вона у дитячій літературі, чи не заважає юним читачам самотійно опрацьовувати інформацію, роблячи все за них? Звертаючись до досвіду європейської дитячої книги, впливові фігури того часу, зокрема письменник І.Франко, підтримують ілюстрування, однак до нього висуваються строгі вимоги: ілюстрація повинна бути правдивою, не карикатурною, такою, що пробуджує уяву і мислення читача, естетичною, підпорядкованою моральній ідеї, інформативною. Також виникає ідея, що художник має можливість «співпрацювати з письменником», пропонувати до певної міри власне бачення. Першим художником, що ілюстрував твори І. Франка, став Теофіл

Копистинський, що створив малюнки до казки «Лис Микита», виданої у журналі «Дзвінок» 1890 року [36]. В ілюстраціях художник зосередився на зображення ключових моментів твору та образах основних персонажів, наділив образ Лиса індивідуальністю. Ілюстрації – штрихові, детальні, з потягом до реалізму. Інша відома робота художника – ілюстрації до «Пригод Дон Кіхота» у перекладі І. Франка (журнал «Дзвінок», 1891) [37].

Сприяння державної політики та загальне розгортання книговидавання початку XX ст. позитивно вплинуло на діяльність книжкових ілюстраторів України. Ключовими графіками цього періоду були: Г. Нарбут, І. Падалка, В. Кричевський, В. Седляр, А. Страхов, С. Налепинська-Бойчук

[38].Внесли вклад безпосередньо у розвиток дитячої книжкової графіки також бойчукісти: Мойсей Фрадкін («Попелюшка»), «Казка»; Марія Трубецька (ілюстрації до журналу «Барвінок» 1920-1921 рр.), Олена Сахновська (ілюстрації до «Лісової пісні» 1929 р., Роберт Лісовський (кольорова обкладинка «Кози-дерези» 1923 р.) Однак, дитячі ілюстрації серед послідовників бойчукізму зустрічаються поодинокі.

Без сумнівів, найвпливовішим для розвитку книжкової ілюстрації творцем ХХ століття є Георгій Нарбут, якого вважають основоположником української графіки цього періоду. Його творчий доробок поєднує різні художні стилі та напрями: модерн, необароко, символізм, ар деко[38]. Це графіка, наповнена мотивами української народної матеріальної культури: сільської вибійки, витинанок, килимових орнаментів, оздоблення кераміки. Г.Нарбут першим в Україні запропонував комплексний підхід до оформлення книги [39]. До інших важливих впливів на художній стиль Г.Нарбута дослідники відносять українську родову геральдику, оформлення рукописів та стародруків, участь у художньому об'єднанні «Світ мистецтва», стилі олександрівської та миколаївської епох, японських малюнків, стародавніх російських і українських лубків. Також можна прослідкувати вплив творчості таких художників, як І. Білібін, К. Сомов, Л. Бакст, Є. Ларенсе, А. Бенуа, Берталя.

Слід зазначити, що творчість Георгія Нарбута мала яскраво виражені графічні якості і більше підходила для оформлення обкладинок, ніж для дитячих ілюстрацій. Сучасники та дослідники його графіки зазначали, що: «... дуже часто дитячі ілюстрації Нарбута звучать дещо «сухо», не подитячому «схематично», позбавлені сентиментального захоплення казковими персонажами чи іграшками. Власне його дитячі ілюстрації передають почуття дорослого, який відкрив для себе іншу можливість проживання дитинства». Тим не менш, творчий вклад Г. Нарбута вплинув

на відношення наступних поколінь графіків до дитячої книги як гідної високохудожніх оформлень. [40].

Одним з найбільш важливих досягнень для історії української книжкової ілюстрації та графічного дизайну є «Українська абетка» Г. Нарбуга В «Абетці» для кожної літери відведена сторінка з великою ілюстративною композицією, графічним, прописним та орнаментальним зображенням літер та трьома словами, що починаються на цю літеру. Стилiстично «абетка» є дещо сюрреалістичною, вона поєднує у собі звичні для українця того часу образи з екзотикою у несподіваних композиціях.

У 20-х роках ХХ ст. для українського книговидання настає період підйому, збільшується кількість видань та покращується їх якість. В цей час над оформленням дитячої книги працює ряд визнаних графіків. Микола Алексєєв (1894-1934) проілюстрував «Ріпку» І. Франка (1920), «Олов'яний перстень» С. Васильченка (1927), «Співаночки-стьожечки» (1928), Ю. Будяка та інші твори. Лев Каплан (1899-1972) створив ілюстрації до книги М. Ткаченка «Про моє курчатко» (1926) та обкладинку книги Д. Дефо «Життя й дивні пригоди Робінзона Крузо» (1929). Борису Крюкову (1895 – 1967) належать обкладинки до книг «Рудько» О. Свірського, «Срібні ковзанці» М. Додж (1929); ілюстрації до книг: «Пожежа кицькиної хатки» (1929), І. Сав'ян «Піонерський похід» (1929), Н. Тіхонова «Вамбері» (1929), «Шакали та слон. Собака та півень» (1929). Петро Лапин (1887-1937) проілюстрував близько сорока дитячих творів, серед них: «Екзамен» Б. Грінченка (1929), «Каторжна» (1929), «Хатка в балці» (1929), ілюстрацій до «Казок» (1924) І.Франка. Олексій Маренков (1886–1942) створив ілюстрації до «Повісті про червоного звіра» (1927) Н. Забіли, «Хоробрий» А.Кароті (1927), «Омелько» С. Баско (1928), «Котуко» (1928) і «Рікі-Тікі-Таві» (1928) Р.Кіплінга. Сергій Конончук (1912-1941) відзначився коротким, проте плідним творчим шляхом. Художник-аніматор та книжковий графік, він працював у Київській кінофабці ВУФКУ (зараз - кіностудія О.П.Довженко),

де брав участь у створенні мультфільмів “Тук-Тук та його приятель Жук” і “Зарозуміле курча”. Створив ілюстрації до казки «Стійкий олов’яний солдатик» Г. Х. Андерсена (1938), творів І. Франка (1940), казки «Про зелену ящірку», «Тетянчин їжак» Н. Клейменової, «Як ми працювали» А. Волковича, «Як звірів ловили» Н. Дірш (усі – 1930–31), «Путаниця» (1940) К. Чуковського. Відомими роботами Конончука є ілюстрації «Колобка» 1929 року (рис.), «Червона курочка» (видана 1987 р.). У його графіці помітний вплив Г.Нарбута; у ній багато декоративних елементів (вставок, орнаментів). Привертає увагу використання кольору: кольорова палітра обмежена, він виступає частіше у якості ліній та акцентів, тоді як тіла персонажів та елементи фону залишаються не зафарбованими. На розвиток ілюстрування української дитячої книги також мали вплив такі художники, як О.Сластіон, Ю.Вовк, М.Глухов, М.Міщенко, Л. Гамбургер, М. Жук, М. Орлов, М. Погрібняк.

В цей же час поширюється практика видання дитячої періодики, з’являються журнали для дітей: «Молода Україна» (1906-1912 рр.). «Світ дитини» (1919—1939 рр.). “Червоні квіти” (1923), “Більшовиченя” (1925), “Жовтень” (1928–1948, з 1945 – “Барвінок”). Оформленням «Барвінку» займався В.Касіян. Для «Молодої України» творили А. Манастирський, Р. Лісовський, В. Січинський, П. Ковжун. Окрім роботи над часописом «Молода Україна», А. Манастирський проілюстрував «Милу книжечку» Іванни Блажкевич (1925), «Червону шапочку» (1921), «Пригоди горобчика» та «Чорнокнижника з Чорногори» Я. Вільшенко, «Коника Стрибунця» (1922), «Покарані калатки» Р. Завадовича (1936), що виходили у журналі «Світ дитини». Іван Косинін виконував ілюстрації у стилі сецесії для журналів «Дзвінок» (1909–11), «Ілюстрована Україна» (1913); обкладинки та ілюстрації для книжок «Кобзар: Нотний збірник» (1911), ілюстрації до «Лиса Микити» та «Абу-Касимові капці» Івана Франка Осип Курилас співпрацював з журналами “Наш приятель”, “Шляхи”, “Зиз”, “Дзвінок”,

“Світ дитини”, а також створив серію ілюстрацій до “Гав на вакаціях”, “Пригод Юрчика Кучерявого”, та вісім рисунків для біографії Т. Шевченка. У 1922 р. О.Курилас, А. Манастирський та О.Кульчицька проілюстрували шкільний підручник «Перша книжечка» . До інших робіт художника належать ілюстрації до казок та оповідань (“Оповідання про хліб”, “На пасовиську”, “Пригоди Ромка по дорозі з дому до школи”, “Наш котик і Бровко”, “Сирітка Ганнуся”, “Сліпа”, “Як Івасик набирав розуму”), до творів Василя Стефаника, до народних казок.

Упродовж 1930-50-х років в мистецтві дитячої книжкової ілюстрації переважав оповідний реалізм, що узгоджувався з академічною школою. Основна задача ілюстрації цього періоду полягала у відображенні сюжету твору та характеру персонажів, що досягалося за допомогою техніки тонового рисунку. Творчість 1930-1950 рр. представлена роботами таких художників, як В. Касіян, В. Литвиненко. О. Ддовгаль, Г. Пустовійт, А.Ррезниченко, М Дерегус [38].

Книжкове мистецтво 1950–1980 років характеризується пошуками нових художніх рішень та національної особливості, в той же час застосуванням досягнень попередніх періодів. Позитивно вплинула на розвиток дитячої ілюстрації діяльність руху шістдесятників. (50-70 роки в іллюст) В дитячих книгах спостерігається велика кількість ілюстрацій у тематиці народного декоративного живопису. Також росте популярність станкової графіки, офортів, ліногравюри. Піднесення галузі української дитячої книги спостерігається у творчості художників Н. Денисової, Г. Якутовича, Г. Гавриленка, О. Губарева, О. Данченка, Г. Малакова, В. Куткіна, С. Адамовича, А. Базилевича. Продовжує працювати О. Довгаль (1904– 1961), чий стиль об’єднує досягненні різних етапів в українській книжковій графіці. Він створив ілюстрації до п’єс-казок А. Шияна, (укр. Кн. Граф 50-70 рр) співпрацював з журналом «Піонерія», оформив казки «Івасик Телесик» в обробці Павла Тичини (1946).

Валентин Литвиненко спочатку малював сатиричні роботи, пізніше перейшов до книжкової ілюстрації. В його творчому доробку ілюстрації до Корнія Чуковського (рис), казки Л. Толстого “Три ведмеді” (1953), до власних казок (1959), до казок Лесі Українки – “Біда навчить” (1960) та І. Франка – “Осел і лев” (1967). Особливість стилю В. Литвиненка полягає у тому, що в його ілюстраціях до казок «незмінно проглядає реальність». [38]. Михайло Дерегус (1904—1997) працював над оформленням творів таких видатних письменників, як Т. Шевченко, М. Гоголь, Л. Українка, М. Некрасов, Н. Рибак. Зокрема, художник виконав ілюстрації до “Лісової пісні” Лесі Українки. Досягненням М. Дерегуса є поєднання художніх традицій періоду 1940 – початку 1950-х років і другою половиною 1950–1970-х років. [38].

Анатолій Базилевич ілюстрував українські народні казки, твори І.Франка, О. Пушкіна, Г. Х. Андерсена, Ш. Перро. В його творчості зустрічаються як гумор, так і ліричність, епічність. Художник підпорядковував свої ілюстрації стилю літературного твору. За допомогою спостережень за оточуючими людьми А. Базилевичу вдавалося зображати правдиво психологічні типажі своїх персонажів.

Георгій Малаков (1928– 1979) – художник, що залишив об’ємний і різноманітний творчий доробок з 130 проілюстрованих книг на різну тематику: фантастика, історичні художні твори, оповідання про сучасність, дитяча література. Ілюстрував твори видатних письменників: А. КонанДойля, Р. Кіплінга, Г. Бічер-Стоу, В. Скотта та інших. Серед українських авторів В. Нестайко, Ю. Бедзик, О. Бердник, В. Владко, О. Гончар, Б. Чалий та інші. Художні техніки, які застосовував Г. Малаков, включають акварель, малюнки пером, ліногравюру.

Антон Тетьора (1927-2007) – художник та книжковий графік, що був головним художником видавництва «Дніпро». Його стилю притаманні традиційність, зображення народних звичаїв, національний колорит та

емоційність. Окрім ілюстрацій до творів Т.Г. Шевченка, створив ілюстрації до книжки «Зачарована Десна» О. Довженка (1978), «Ялинка» М. Коцюбинського (1958), «Букваря» Н. Гов'ядовської (1965) .

Софія Караффа-Корбут (1924–1996) – художник-графік, проілюструвала близько 60 творів українських письменників. Її творчість має декоративний та монументальний характер, часто зустрічаються героїчні образи персонажів .С. Караффа-Корбут проілюструвала такі книги: «Байбакмандрівник» (1964) М.Пригари, «Дрібушечки. Вірші» (1966) Миколи Лисича, «Казка про білочку» (1969), «Дніпрова Чайка. Дівчина-чайка» (1969), «Літо краснее минуло» (1970), «Червона троянда» (1970), «Михайлик – Джура Козацький» (1972), «Лис Микита» І. Франка. (1973) та інші.

Олена Кульчицька (1877 – 1967) – виконала ілюстрації до понад сімдесяти дитячих книжок і байок серії “Нашим найменшим”, а також до читанок, оповідань. Важливим для художниці було зберегти цілісність книжки, для чого розроблялися системи пов'язаних елементів оздоблення та ілюстрації. До книг, які вона проілюструвала, належать: «Помста звірів. Народна байка», «Зоряний хлопчина» О. Уайльда (1920), «Лис Микита» І. Франка (1962) та інші.

Володимир Голозубів (1926 -2000) ілюстрував знакові дитячі видання 1970-1990 років. Здобув перемоги у багатьох республіканських, всесоюзних та міжнародних виставках. Ілюстрував книги «Два півники» (1970), «Сорока-білобока» (1970) , «Загадки» (1972), «Лисичка і журавель» (1973), «Рукавичка» (1997). У малюнках художника простежується вплив народного мистецтва. Художник використовує кольори, подібні до народної вишиванки та розписної кераміки. В його стилі поєднуються різномасштабні деталі, часто зустрічаються орнаментальні мотиви.

У 1990-х роках видавнича справа України переживає занепад в наслідок політичних та економічних змін, однак в той же час для

художників відкривається можливість більше експериментувати, вводити нові способи ілюстрування дитячої книги, особисті візуальні інтерпретації тексту. Ситуацію загострює падіння якості поліграфії, що частково покращується лише наприкінці 1990-х з появою нових видавців. У 1990 – 2010 роках тенденції розвитку дитячої книжкової ілюстрації в Україні задають такі митці, як К. Штанко, В. Соколова, В. Ковальчук та ряд молодих ілюстраторів. Крім того, з'являється категорія «авторської» дитячої книги, завдяки популярності творчості К. Лавра, В. Єрка, Е. Новікова, дизайн-студії «Аграфка» (Р. Романишин і А. Лесів).

Художні прийоми, що формують стиль української дитячої книги кінця ХХ – початку ХХІ століття:

- умовне зображення форми і простору,
- площинність зображення,
- декоративізм,
- примітивізм,
- образність, видовищність, кінематографічність.

Завдяки підтримці приватних видавництв на кшталт «Видавництва Старого Лева», «А-БА-БА-ГА-ЛАМА-ГА», «Ранок», а також популяризації на книжкових форумах, фестивалях та конкурсах, на початку 2000-х зростає роль індивідуального стилю ілюстратора. Художня цінність оформлення певного художника стає визначальним фактором впливу на маркетинг та попит на книгу. В подальшому, після 2000-х рр. спостерігається розширення стилістики, варіантів композиційних рішень та видавничих форматів. Набувають розповсюдження такі художньо-композиційні прийоми, як акцент на історичності героїв та їх оточення, переосмислення образів відомих героїв класики дитячої літератури. До визначних українських ілюстраторів сучасного етапу належать: Владислав Єрко, Євгенія Гапчинська, Романа Романишин та Андрій Лесів з творчого об'єднання «Аграфка», Анастасія Стефурак, Віолетта Борігард, Володимир

Штанко, Грася Олійко, Даша Ракова, Іван Сулима, Катерина Сад, Кость Лавро, Мар'яна Прохасько, Надія Кушнір, Оксана Була, Ростислав Попський, Ігор Баранько, Наталка Гайда, і цей список продовжує рости.

Владислав Єрко (нар. 1962) – ілюстратор, що працює з книгою з 1989 року. Йому належать ілюстрації до творів М.Гоголя «Тарас Бульба» (1998), Л. Керрола «Аліса в Країні Див» (2001), «Гаррі Поттер» (2002—2007), Гофмана Е. Т. А. Крихітка Цахес (2006), «Казки Туманного Альбіону» (2003), Нестайка В. З. «Тореадори з Васюківки» (2013), О. Вайлда «Велетенськебелюбець» (2021). Оформлені В.Єрком книги видаються більш ніж у двадцяти країнах світу. Найбільш відома робота художника – ілюстрації до «Снігової королеви» Г.Х. Андерсена видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МАГА» - здобула низку перемог в українських та міжнародних конкурсах, а в 2012 році отримала електронне мультимедійне перевидання. У 2009 році ілюстратор отримав премію Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва.

Борігарт Віолетта (нар. 1983) – книжковий графік, що працює аквареллю, тушшю, олівцем і на графічному планшеті. Ілюструвати дитячі книжки почала у 2012 році, до чого пробувала себе в різних візуальних мистецтвах: живопис, рекламна поліграфія, постановча відеозйомка. До її робіт належать: «Авіа, пташиний диспетчер» (2015), «Про кита» (2014), «Казки під подушку» (2013), «Усе через банани» (2017), «Принцеса-кухарка» (2015), «Малювальна історія» (2017).

В Україні дитячу мультимедійну електронну книгу видають: Пірати Київського моря, «Гутенбергз», видавництва «Абабагаламага», «Богдан», «Видавництво Старого Лева», «Атлантик», «Мультитрейд». «Фоліо», «Українська мультимедійна спілка», «Рідна школа», «Сорока-білобока», «Національна мультимедійна компанія», «Mediabook», «Одисей», «ZZWolf

Officia»l , «Glowberry Books», «Smart Adventure», «Digital Dealers», «Мультимедійне видавництво Стрельбицького», «iPublisher», «Most Publishing» . Слід зазначити, що створення мультимедійних книги України ще не набуло великого поширення і існує як поодинокі експериментальні проекти.

Дитячі книжки можуть бути виготовлені з різних матеріалів, залежно від їх призначення, віку цільової аудиторії та стилю книги. Ось деякі з найпоширеніших матеріалів, які використовуються для створення дитячих книжок:

- Папір: Це найбільш поширений матеріал для виготовлення книжок. Папір може мати різні текстури, товщину та якість, що робить його відмінним вибором для друку ілюстрацій та тексту.

- Картон: використовується для створення обкладинок дитячих книг або для книжок-пазлів та книжок з рухомими елементами. Він міцніший за звичайний папір і може витримати більше зносу.

- Тканина: книги зазвичай призначені для маленьких дітей, які можуть гратися з ними та досліджувати їх різні текстури та елементи.

- Пластик: Деякі дитячі книжки мають пластикові сторінки, що робить їх водостійкими та стійкими до зносу.

- Тверді друковані матеріали: Це можуть бути книги з пластиковими піднятими елементами, які допомагають дітям вивчати форми та текстури.

- М'які матеріали: Деякі дитячі книжки виготовлені з м'яких матеріалів, таких як плюш, фліс або піна, для більшої безпеки та комфорту маленьких читачів.

Ці матеріали можуть використовуватися окремо або комбінуватися для створення різних видів дитячих книг, які відповідають потребам та інтересам різних вікових груп дітей.

2.3. Структурний аналіз книги Чарлі Маккізі «Хлопчик, кріт, лис та кінь»

Книга Чарлі Маккізі «Хлопчик, кріт, лис та кінь» видана у 2019 році. Вона розповідає про шлях хлопчика додому, де дім - це не місце, а оточення довкола нього.

2020-го року книга увійшла до шорт-листа номінації «Нехудожня книжка року в категорії лайфстайл» («Non-Fiction Lifestyle Book of the Year») Британської книжкової премії («British Book Awards») [3], а також стала «Книгою року» за версією Barnes & Noble в 2019 році [4] і перемогла в номінації «Книга року» за версією Waterstones в 2019 році" [5]. «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» увійшов до бестселерів.

У жовтні 2022 року оголосили, що книга буде екранізована, режисерами стане Пітер Бейнтон і Маккесі, історія адаптована Джоном Крокером і Маккізі, співпродюсерами стали Кара Спеллер, Джей Джей Абрамс і Ганна Мінгелла, а співвиконавчим продюсером — Вуді Гаррельсон; Джуд Ковард-Ніколл озвучив Хлопчика, Том Голландер — Крота, Ідріс Ельба — Лиса і Гебріел Бірн — Коня. Саундтрек до короткометражки написала Ізобел Воллер-Брідж. Адаптація вийшла в ефір на BBC One та на BBC iPlayer 24 грудня 2022 року[8], а прем'єра відбулася на Apple TV+ як оригінальний фільм Apple («Apple Original Film») 25 грудня 2022 року за межами Великої Британії [9, 10].

Обкладинка книги неясного кольору, але вона привертає увагу читача тим, що відображає ніби два світи, бо складається із двох кольорів темно синього і білого. На фоні зимового вечора хлопчик, який шукає свій дім стоїть із друзями які йому трапилися в дорозі: кріт, лис і кінь.

Чарлі Маккізі, який багато років пропрацював ілюстратором у журналі «The Spectator» та видавництві «Oxford University Pres» написав книжку на основі своїх ілюстрацій і Інстаграм. І вона виявилася настільки

чудовою, що своєю атмосферою нагадує «Маленького принца». Це філософська історія про життя та смерть, дім, щастя, мрії та дещо інше.

Apple TV в 2022 спільно з BBC екранізували твір. У передмові автор говорить про те, що книга призначается для всіх вікових груп, чи то вісім чи вісімдесят років, і її можна читати з будь-якого місця. При цьому картинки були важливими для нього спочатку, тому що вони свого роду «острова, місця, де можна зупинитись у морі слів». Коротко охарактеризувавши кожного персонажа, автор зазначає, що «всі вони різні, як і ми, і в кожного є свої слабкості», при цьому «я можу побачити себе в кожному з них, і можливо, ви теж зможете». Автор також висловлює сподівання, що його книга допоможе читачеві жити мужньо і з більшою добротою до себе та оточуючих.

Книгу в Україні можна придбати тільки англійською мовою. Варіантів ілюстрування книги «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» немає, так як вона є нова і ще не перевидавалася.

2.4. Формування варіантів власного композиційного рішення для книги, відповідно сучасним тенденціям дизайну.

Для формування власного варіанту ілюстрування книги «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» були досліджені існуючі композиційні рішення вітчизняних та зарубіжних дизайнерів, проаналізовані підходи до стилізації зображення та використання кольорів. В процесі розробки проєкту було вирішено виконати цифрові ілюстрації для оформлення обкладинки книги та ряд ілюстрацій-вставок на половину розвороту та цілий розворот з відображенням ключових сцен історії.

Основною задачею проєкту є пошук стилізації персонажів книги та їх оточення для найбільш повного відображення характеру історії та її головного персонажа – Хлопчика. Головні характеристики стильового

рішення – просити про допомогу, чесність, мрійливість, боротися за своє життя. Стилiзація підбиралася з урахуванням уподобань будь-якої вікової категорії читачів. Актуальним даний проект ілюстрацій робить стилізація, що відповідає сучасним вподобанням читача будь-якого віку. Під час пошуку образу персонажа Хлопчика був зроблений ряд ескізів з пробами різних способів стилізування, був обраний спосіб на рисунку відповідно з яким розроблено інших персонажів книги.

Для розробки обкладинки книги було створено ескізи, в результаті чого обрано ескіз, що демонструє сцену з історії, де Хлопчик зі своїми друзями стоять на засніженій галявині. Дана сцена добре відображає характер всієї історії, показуючи нестандартне відношення Хлопчика до простих побутових речей, що робить його власне життя та життя його друзів непередбачуваним і не боятися діяти та йти до своєї мети. Ілюстрація демонструє тіло персонажів, не показуючи їх обличчя тому, що зовнішній вигляд персонажів та їх пози дають достатньо інформації, щоб зрозуміти їх характери.

Для дипломного проекту також було розроблено логотип вигаданого видавництва «Мрійник». Назва видавництва та дизайн логотипу були розроблені у відповідності з типом літератури, яка могла б видаватися у ньому: художня література різних жанрів, що сприяє розвитку фантазії читачів. На обкладинці наведені назва книги, ім'я автора та логотип вигаданого видавництва.

2.5. Розробка ескізного ряду ілюстрацій книги.

Одним з найголовніших моментів книжкової ілюстрації є розробка персонажів, оскільки саме вони передають характер та мотив твору. Вони створюють підходящу атмосферу.

Персонаж – це вигадана істота, особа, що має певний характер і унікальний зовнішній вигляд. В образотворчому мистецтві персонажі діляться на дві основні категорії: анімаційні та статичні. Принципова відмінність анімаційного персонажа від статичного, полягає в особливій побудові персонажа, завдяки якому робота аніматорів з героєм буде значно полегшена.

Пошук образу персонажа є найвідповідальнішим і цікавим етапом. У виборі образу необхідно врахувати не тільки особисті якості героя, але і його гармонійне поєднання з навколишнім світом. Також персонаж повинен бути виразним і гармонічно складеним, володіти певною часткою шарму [11].

При створенні персонажу перше на що потрібно звернути увагу це сюжет казки, роману чи іншого витвору мистецтва, а також аналізувати та ознайомитися з особливостями стилістики проєкту. За результатами знайомства з проєктом варто зробити ряд замальовок, відзначивши для себе декілька найбільш важливих моментів, які стануть в нагоді в подальшій роботі з персонажем.

В першу чергу необхідно представити найяскравіші епізоди з прочитаного сценарію, і спробувати накидати прості концепти найбільш виразних сцен, з участю головного героя. Це робиться для того, щоб відчувати основні ознаки майбутнього персонажа - його масу, поставу, статуру [11].

Після того, як вдалося зловити відповідний образ, що володіє розмитими, але вже більш-менш зрозумілими обрисами, можна приступити до уточнення стилю - пошуку форми зачіски, одягу, персональних предметів не вдаючись в деталі. Завдання художника намалювати багато різних варіантів не пов'язаних між собою, з яких потім буде обраний найбільш вдалий. Не варто також забувати, що персонаж повинен легко "прочитуватися" глядачем. Для перевірки "читабельності" персонажа

досить зафарбувати його чорним кольором, після чого силует персонажа повинен бути впізнаваним та виглядати досить ефектно.

Характерні пози Хлопчика звичайна, що передбачає замисленість. Положення голови персонажа прямо пов'язане з настроєм героя. Настрій нашого героя – мрійливість.

Будь-який персонаж повинен вміти висловлювати свої емоції на події, що відбуваються. Чим яскравіше і різноманітніше міміка персонажа, тим цікавіше можна обіграти його реакцію на ту чи іншу подію. Стилiстика персонажа задає рамки, в яких створюються емоції в перебільшеному вигляді, ступінь яких залежить від "мультяшності" героя. Залежно від складності проєкту, карта емоцій може сильно відрізнятися.

Аксесуари, елементи одягу та зачіска персонажа, грають важливу роль в створенні унікального, незабутнього образу. В процесі розробки деталей, важливо не тільки втілити візуальну ідею розташування додаткових елементів в образі персонажа, а й уточнити як ці деталі "працюють". Ілюстратор повинен розуміти функціональне призначення придуманих їм елементів, їх практичне застосування, взаємодія з персонажем [11].

Будь-який складний об'єкт складається з простих форм (гуртків, овалів, трикутників, прямокутників). Завдання художника детально розібрати свого персонажа на прості форми, показати способи їх з'єднання на осьових лініях і уточнити пропорції. Схема побудови персонажа повинна бути проста, логічна, зручна і зрозуміла. Чим грамотніше продумана схема побудови, тим простіше буде подальша робота з персонажем. Варто відзначити, що техніка створення персонажа у кожного художника індивідуальна - одні відразу будують персонажа при його створенні, інші малюють персонажа без побудови, орієнтуючись на свій досвід і інтуїцію. Проте, незалежно від техніки створення персонажа, розбирати його на "болванки" все ж доведеться.

Враховуючи всі представлені фактори були створені персонажі для казки «Хлопчик, кріт, лис та кінь», вони найкраще передають атмосферу даного твору. При створенні ескізу головного героя я опиралася на образ чистого й невинного дитяти.

Для кращої передачі характеру героя були обрані здебільшого світлі, ніжні кольори. Біле волосся та вії, світла шкіра, мила посмішка з прикритими очима, все це передає характер доброго маленького хлопчика з чистими як вода мотивами [11]. Одяг був обраний з урахуванням сюжету.

Наступними персонажами що були розроблені це кріт, лис і красивий та великий кінь. Білий кінь виступає як рятівник. Кінь — це окремий світ, повний таємниць, нескінченної доброти та щирості. Лис виступає як мудрий, розсудливий порадник. Кріт – це маленька тваринка, яка перша приходить на допомогу Хлопцеві. Кріт завжди живе під землею, а тут показано, що він мандрує засніженими місцями, тобто він вийшов із своєї зони комфорту, щоб допомогти нашому головному героєві.

Висновки до розділу 2

Дитяча ілюстрація має свої особливості, пов'язані з специфікою сприйняття та аналізу дитиною. Ілюстрація повинна бути не перегружена композицією легкою до сприйняття.

Українські дитячі книжки можуть бути виготовлені з різних матеріалів: глянцевого папір, матовий папір, картон, м'яка тканина, тощо використання, яких зумовлюється віком дитини та умовами виробництва.

Важливими завданнями при виконанні ілюстрацій до дитячих книжок є вибір і стилізація персонажів, їх розміри та розташування в книзі, кольорової гама, доповнюючих елементів.

РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУ.

3.1. Вибір матеріалів та технологій для друку книги.

Для створення даного проєкту потрібно знати правила друку та підготовки макету. Можна уявити, що друкарська підготовка свого макета – це ціла наука. Насправді мова йде про просте виконання ряду необхідних вимог, які висувають у друкарні, поліграфії до макетів. Дана підготовка економить не тільки чай, а й кошти, які можуть бути задарма викинуті на поганий та невдалий друк [12].

Головним питанням яким потрібно займатися це формат макету, найпопулярніші з них, це TIFF і PDF, а також, *.PSD, *.CDR, *.EPS, *.AI, *.JPG, *.GIF, *.BMP, *.PSB [13].

При підготовці до макету у форматі TIFF, потрібно виконати такі правила, як:

- у файлах формату TIFF всі верстви необхідно злити в один – Background
- всі текстові шари обов'язково потрібно растеризувати або перевести в криві
- не плутайте друкаря, видаліть в файлі додаткові шляхи, канали і шари, які використовуються в розмітці макета

Варіант з форматом PDF викликає менше запитань, і вимог до нього менше. Необхідно закріпити шрифти в макеті або простежити за правильним використанням шрифтів в PDF [13].

Для створення якісного растрового зображення потрібно виставляти якість не менше 300 dpi (pixels/inch).

Для друку використовуються кольори тільки з палітри CMYK. Використання інших палітр - RGB, LAB і ін. у пресі категорично неприпустимо. А ось чорно-білі растрові зображення зберігаються як Grayscale.

Також не варто використовувати власні кольори при створенні макета, тому що в процесі обробки файлу закладені вами кольори можуть істотно спотворюватися від задуманих [13].

У неправильно обробленому макеті при друці чорний фон може повести себе непередбачувано. Щоб уникнути проблем з чорним кольором, у великих областях заливки потрібно робити фонову підкладку з інших каналів кольорів.

Підкладка повинна бути однорідною, при друку будь-яка неоднорідність буде помітна. Щоб чорний колір був красивим і насиченим, у великих областях фону або великого тексту використовують в заливці по 50% (максимум 60%) інших кольорів (наприклад, СМΥΚ 50/50/50/100) [13].

Важливим моментом є стеження за щільністю фарб у макеті, вона не повинна бути більше ніж 320-340%. Якщо щільність фарб перевищить, то на виході ми ризикуємо отримати брудну продукцію. При складанні готової продукції в стопку, фарба переноситься з одного аркуша на інший. Основні складності при друці викликає дрібний шрифт.

Дрібний растровий текст буде виглядати цілком читабельно і добре на екрані монітора, але при друку може виявитися пильним, розмитим, нерозбірливим, з рваними краями. Ідеально зверстаний макет з великою кількістю тексту або дрібним шрифтом краще відразу надавати в векторному вигляді (форматі PDF).

У хороших друкарнях і поліграфіях радять не мучитися сумнівами і шрифт починаючи від 14 кегля і нижче відразу готувати в програмах векторної графіки, таких як (Adobe Illustrator, Corel DRAW) з подальшою, коректною конвертацією його в формат PDF [13].

Для друку одним з головних факторів є папір, його класифікують по різним пунктам: щільність, білизна, матовість/глянцевість, прозорість та фактура [14].

Щільність це параметр, який визначається вагою листа (в грамах) площею 1 кв. м. Значення варіюються в широких межах: від 45 г / кв. м (газетний) до 300 (для візиток).

Білизна – визначається здатністю поверхні відбивати світло. Коефіцієнт відображення стає кількісним виразом білизни (відсоткове співвідношення інтенсивності відбитого і падаючого світла). Характеристика по білизні може становити 60-98%. Оскільки контрастне зображення сприймається людським оком краще, ніж те, де кордону між фоном і друкованими елементами слабкі, білизна - важливий параметр [14].

Матовість / глянцевість – будь-який матеріал здатний відображати падаюче світло дзеркально і дифузно. Глянцеву поверхню у якій вище частка дзеркального відображення, матова - дифузного. Глянцевий різновид паперу для друку вважається більш престижною, оскільки на ній кольорові ілюстрації здаються яскравіше, більш насиченим. Проте для багатосторінкових буклетів лощена папір підходить не завжди - очі від неї швидко втомлюються. Якщо основний текст набраний дрібним кеглем, переважні матові сторінки. Глянцеві листи оптимальні для друку зображень: малюнків, фотографій, логотипів [14].

Прозорість – кількість світла, яке папір здатний пропустити через себе без розсіювання. Найчастіше прозорість - не найкраща якість матеріалу, оскільки виключає можливість друку на зворотному боці аркуша. Фактура – папір може відрізнятися тисненою або рівною поверхнею, шорсткістю.

Існують також технічні параметри, за якими оцінюється якість матеріалу: механічна міцність, статичну електрику, викривлення, розтягнення, усадка при висиханні.

Найчастіше в друкарнях використовують кілька основних типів паперу для поліграфії:

- глянцева - найбільш популярний варіант для виготовлення рекламної продукції. Для крейдованих листів характерні гладкість, високий показник білизни, рівна поверхня;

- самоклеїтка - папір із спеціальним адгезійним клейовим шаром, прикритим тонкою захисною плівкою. Захист легко знімається, і самоклеїтка прикріплюється на будь-яку рівну поверхню. Такий матеріал представлений в широкій колірній гамі. Може бути глянцевим і матовим, крейдованим, металізованим, прозорим. Застосовується для етикеток, стікерів, наклейок різних видів і розмірів;

- з тисненням - при виготовленні на папір наносять рельєфний малюнок. Найпопулярніші види тиснення: яєчна шкаралупа, мряка, геометричні візерунки, льон. Витиснена папір вкупі з друкованими елементами дозволяє досягти оригінальних дизайнерських ефектів;

- з покриттям - листи з нанесеною полімерною плівкою. Відрізняються високою здатністю, що відображає і вражаючою палітрою кольорів. Використовуються для виготовлення папок, обкладинок, візитних карток;

- самокопіювальна - листи для отримання копій при друку або листі без застосування копіювального паперу. Використовується для документів. Може бути різних кольорів в блоці, причому для кожного наступного листа - іншого відтінку, оскільки черговість копій і відмінність їх від оригіналу вкрай важливі;

- картон - характеризується високою щільністю, порівняно великою вагою, жорсткістю і товщиною. Може бути крейдованим, складатися з декількох шарів;

- дизайнерський папір - з незвичайними компонентами в складі, оригінальною фактурою і структурою.

Види паперу в поліграфії класифікуються за щільністю, яка характеризує жорсткість і товщину листів, визначає можливість застосування матеріалу для друку в друкарні [14].

Газетна (або офсетний) папір - щільність 40-70 г / кв. м. застосовується, щоб з мінімальними витратами надрукувати листівки, дешево виготовити контрольні бланки, газети та ін. Стандартний офісний папір - 80 г / кв. м. на ній друкують в основному фірмові бланки, документи, блокноти. Крейдований папір - 90-115 г / кв. м. такий матеріал підходить для яскравих роздаткових листівок, рекламної поліграфії, яку зазвичай доставляють в поштові скриньки. 130 г / кв. м - значення щільності паперу, яку пускають на друк брошур, ілюстрованих багатобарвних буклетів і рекламних листівок високого класу. 150 г / кв. м - папір, щільність якої дозволяє застосовувати її для друку флаєрів, яскравих листівок, буклетів. 170 г / кв. м - досить жорсткий матеріал, що підходить для виробництва будь-яких календарів. 200 г / кв. м - така щільність паперу достатня для розкішних буклетів і альбомів, дорогих брошур, запрошень, флаєрів, програмок для престижних заходів. 250 г / кв. м - сировина для листівок, щодо недорогих візиток. 300 г / кв. м - хороший матеріал для статусних візитних карток.

Власний дизайн проєкт був підготовлений у форматі PDF, з кольоровою палітрою CMYK. Папір був обраний глянцевий з щільністю 150 г / кв. м.

3.2. Вибір обладнання та/або програмного забезпечення для реалізації дизайн-проєкту.

Для створення електронного варіанту ілюстрацій, макету і таке ін., використовувалися ноут-бук та графічний планшет, з програмами: Adobe Photoshop CC 2018, Adobe Illustrator 2020, Adobe InDesign 2020.

Більшість сучасних користувачів вважають за краще працювати в такій програмі як «Photoshop», вважаючи її найбільш зручною. Безумовно,

ті можливості, які є у продукту Adobe, дуже великі, але, тим не менш, вони лише частково перевершують «PaintToolSai» в функціональності. Тому багато ілюстратори та дизайнери віддають перевагу саме «PaintToolSai», щоб створювати «рукотворні» зображення на комп'ютері[15].

Adobe Photoshop CC 2018 – багатофункціональний графічний редактор, що розробляється і поширюється компанією Adobe Systems. В основному працює з растровими зображеннями, проте має деякі векторні інструменти. Продукт є лідером ринку в області комерційних засобів редагування растрових зображень і найбільш відомою програмою розробника[16].

В даний час Photoshop доступний на платформах macOS, Windows і iPadOS. Для Windows Phone і Android доступна спрощена версія програми під назвою Adobe Photoshop Touch. Також існує версія Photoshop Express для Windows Phone 8 і 8.1. У 2014 році в США проходило бета-тестування потокової версії продукту для Chrome OS. Ранні версії редактора були перенести під SGI IRIX, але офіційна підтримка припинена починаючи з третьої версії продукту.

Для версій 8.0 та CS6 можливий запуск під Linux за допомогою альтернативи Windows API – Wine [16]. Хоча спочатку програма була розроблена як редактор зображень для поліграфії, в даний час вона широко використовується і в веб-дизайні. Разом з більш ранніми версіями Photoshop поширювалася спеціальна програма для цих цілей - Adobe ImageReady (для анімації файлів GIF), яка була виключена з поставки Photoshop CS3 за рахунок інтеграції її функцій в основний графічний редактор, а також включення в лінійку програмних продуктів Adobe Fireworks, що перейшло у власність Adobe після придбання компанії Macromedia [16].

Photoshop тісно пов'язаний з іншими програмами для обробки медіафайлів, анімації та ін. творчості. Спільно з такими програмами, як

Adobe ImageReady (програма скасована в версії CS3), Adobe Illustrator, Adobe Premiere, Adobe After Effects і Adobe Encore DVD, він може використовуватися для створення професійних DVD, забезпечує засоби нелінійного монтажу і створення таких спецефектів, як фони, текстури і т. д. для телебачення, кінематографа і Інтернету.

Photoshop також прижився в колах розробників комп'ютерних ігор [16]. Adobe Illustrator – векторний графічний редактор, розроблений і поширюваний компанією Adobe Systems. Розробка першої версії програми під кодовим ім'ям Picasso була розпочата в 1985 році. У січні 1987 року відбувся реліз першої версії векторного редактора Adobe Illustrator, написаного під Classic Mac OS для Apple Macintosh.

З переходом компанії Adobe на систему підписок Creative Cloud був випущений Illustrator CC. Остання версія, Illustrator CC 25.0, була випущена в жовтні 2020 року і є 25-м поколінням в лінійці продуктів [16].

У 2018 року комп'ютерний журнал PC Magazine назвав Adobe Illustrator кращою програмою для редагування векторної графіки. Adobe InDesign 2020 – програма комп'ютерної верстки (DTP), розроблена фірмою Adobe Systems. InDesign є наступною після PageMaker вдосконаленою програмою верстки.

Adobe InDesign дозволяє створювати документи для виведення їх як на друкарські машини промислового рівня, так і на настільні принтери, а також експортувати створені документи в різні формати електронних видань, в тому числі PDF. Версії InDesign CS6 і вище мали поліпшену інтеграцію з компонентами популярного пакету Adobe Creative Suite. Інсталяція офіційною версією програми не вимагала особливих навичок. Починаючи з версії CS3, інтерфейс InDesign піддавався кардинальних змін, так як основні функції програми не змінювалися [16].

У проєкті використовувалися всі три програми, і кожна з них допомогла створити свій дизайн таким яким він є. У програмі Photoshop

були створені ілюстрації для книги, з використанням різноманітних пензлів. Ці пензлі допомогли створити різноманітні текстури, які підходили під антураж, наприклад текстура льону чи плетених сандалів.

Програма Adobe Illustrator допомогла мені у створенні макету книги, а InDesign у верстці роботи та підготовці до друку.

3.3. Розробка і виготовлення в матеріалів ілюстрованої книги «Хлопчик, кріт, лис та кінь»

Даний дизайн проєкт створений у стилі цифрового живопису, з натяком на усіма відому пастель, це передається за допомогою скачаних та інсталюваних пензлів. У ілюстраціях можна споглядати контраст різноманітних кольорів, це зроблено аби передавати атмосферу та контраст дій персонажів. Також у роботі ми можемо побачити споріднено-контрастні кольори (Додаток В).

Контрастні кольори – це кольори, які розташовані у протилежних чвертях кольорового кола, такі кольори найбільш емоційні, яскраві та активні.

Споріднено-контрастні – це кольори, які розташовані у чвертях кольорового кола та мають один головний колір, такі сполучення кольорів більш помітні, яскраві та динамічні ніж споріднено гармонійні або однакові за сполученням кольори.

Не менш важливим фактором у підборі кольору є розуміння його психологічного впливу. Психологічний вплив кольору буває: температурним (теплі – червоножовта гама; холодні – синьо-зелена), вагові (темні та насичені кольори сприймаються, як тяжкі кольори; свіжі, холодні, мало насичені кольори сприймаються, як легкі), просторові – віддаляючи, акустичні – голосні, теплі, яскраві, тихі-холодні, мало насичені-глухі.

Колір – це відчуття, що виникає у мозку відповідь на те світло, яке відбилось від певної поверхні і потрапило на сітківку ока. Всі кольори поділяються на дві групи: ахроматичні (чорний і білий, всі відтінки сірого),

хроматичні (усі кольори спектру). Основними характеристиками кольору є: кольоровість – це якісна характеристика, яка визначає безпосередньо сам колір та назву кольору; світлота – визначає на скільки той чи інший колір світліший від найтемнішого – чорного, чи темніший від найсвітлішого – білого; насиченість – це кількісна характеристика, яка відображає більшу чи меншу присутність у кольорі, його кольорового тону [24].

Ми знаємо, що людина бачить завдяки сітківці рецепторного апарату очей. Вона містить фоторецепторні клітини палички і колбочки. Останні відповідають за колірне сприйняття. Колбочки бувають трьох видів, кожен з яких орієнтований тільки на свій колірний діапазон: червоний, зелений або синій. За ступенем порушення кожного виду рецепторів мозок "судить" про інтенсивність світлового потоку в кожному з колірних діапазонів і формує відчуття певного кольору [24].

Найчастіше використовувані кольори це білий, червоний, синій, жовтий та зелений.

Білий колір – білий колір в психології асоціюється з досконалістю, вірністю і невинністю. Але ключовим поняттям в сприйнятті білого кольору вважається чистота. Також білий колір трактується як початок, звільнення і свобода в цілому, білий одяг в повсякденному житті людини позначає початок нового етапу, очищення [23].

Червоний – червоний колір означає радість, життєлюбність, сонце, а також любов. Крім того, наші предки вірили, що саме червоні нитки є джерелом позитивної енергії. Дитячі вишиванки прикрашали переважно червоними і синіми нитками [23].

Синій колір – у наших предків, як раз і вважався найпотужнішим оберегом, він символізує небо і воду, очищення, позбавлення від хвороб і душевний спокій. Традиційно синій колір прикрашав чоловічі вишиванки, так як вважалося, що саме чоловік часто потрапляє в небезпечні ситуації, і саме йому потрібен захист і оберіг. Перш за все слід зазначити, що багато

психологи використовують синій колір для того, щоб спонукати в сторону роздумів, причому внутрішніх. Експериментально доведено, що саме синій колір допомагає людині зануритися у свій внутрішній світ і залишитися наодинці з собою [23].

Зелений колір – означає весну, молодість, красу і безтурботність. Зеленим кольором прикрашали тільки жіночі вишиванки. Також зелений являється природним, заспокійливим і розслабляючим кольором, який символізує твердість і стійкість. Відповідає меланхолійному темпераменту. Зелений має властивість зцілювати, він також нормалізує високий тиск [23].

Жовтий або, точніше, золотий, символізує багатство, достаток, благополуччя, радість, а також пшеницю і мед. Так що сорочка з жовтою вишивкою неодмінно принесе в ваш будинок багатство і достаток [23].

Хлопчик зображений у проєкті зображені під даними кольорами у жовтому светрі і синіх штанах, що означає радість та душевний спокій.

Далі, одним з найважливіших композиційних моментів у створенні проєкту є пластика. Під пластикою розуміється поступовий перехід від однієї частини композиції до іншої, плавний перехід одного напрямку форми у інший, плавний рух елементів та ліній. Пластика форми залежить від силуету та пропорцій, характеристики похідних матеріалів. Об'ємно просторова структура будується за допомогою ліній: силуетні, конструктивні, конструктивнодекоративні, декоративні. Пластика буває геометрична, прямолінійна та криволінійна. Лінія – це один із найпоширеніших засобів виразності. Лінія може бути: рівною, ламаною, хвилястою, одноманітною чи пульсуючою, чіткою, розмитою.

Кожна група ліній має у собі певне емоційне навантаження: прямі горизонтальні лінії асоціюються з лінією горизонту, викликають почуття стійкості, спокою та рівноваги. Прямі вертикальні лінії передають рух до гори, передають стійкість та врівноваженість. Прямі похилі або діагональні лінії викликають відчуття падіння, нестійкості, руху, невірноваженості.

Ламані лінії асоціюються з напругою та агресією. Криві лінії з постійним радіусом кривизни асоціюються з плавними спокійними рухами. Криві лінії зі змінним радіусом кривизни передають активну динамічність, напругу чи наростаючий рух.

У своєму проєкті були використані такі групи ліній, як силуеті та декоративні, за типом лінії були хвилястими, одноманітними та розмитими.

Сама робота у її об'ємній композиції буде мати дисиметрію та асиметрію. Об'ємна композиція – це композиція об'ємної форми, що сприймають у тривимірному просторі. Асиметрія – це порушення симетрії або розташування елементів хаотично. Дисиметрія – це часткове порушення симетрії.

На деяких сторінках у ілюстраціях ми можемо побачити різноманітні ритми, а саме радіальні ритми на обкладинці, на деяких ілюстраціях чергування рівних елементів при зміні інтервалів між ними; збільшення та зменшення з різним інтервалом; елементи форм або інтервали зростають або спадають при їх радіальному розташуванні.

Перед тим, як створювати самі ілюстрації виконувалися фор-ескізи та робочі ескізи. Фор-ескіз являє собою швидкісний та легкий нарис, фіксування теми. Робочий ескіз – це повне уявлення про композицію та конкретизацію уявленої форми.

Методи створення ілюстрацій та інших творчих проєктів бувають різноманітними: метод фантазії, асоціації, біологічний метод, неологічний, емпатії, мозкова атака, деконструкції або інверсії, гіперболізації, метод перевероту. У даному випадку використовувалися лише метод фантазії, метод асоціації, неології та гіперболізації.

Метод фантазії – це психологічний процес який складається з пошуку та створення нових образів.

Метод асоціації – це процес перетворення джерела в образ, зі збереженням первісних ознак.

Метод неології – аналіз творчих робіт різноманітних авторів, їх розбір.

На обкладинці книги «Кривенька качечка», зображена головна героїня у процесі перетворення, яке відбувається на фоні природи, завдяки цьому відчувається ніби вона з нею зливається. Також на обкладинці можна побачити сонце яке мирно посміхається разом з кривенькою качечкою (рис. 3.1, 3.2).

Центром композиції даної роботи виступає саме героїня, після неї погляд повинен переходити на сонце та назву книги. Це створено аби акцентувати натяк на сюжет.

Центр композиції – це об'єкт, елемент або частина, яка виділяється на загальному фоні.

Даний проєкт можна вважати створеним по всім властивостям композиції. У проєкті поглядається виразність – що є логічним розкриттям теми. Цілісність – відповідна єдність усіх засобів виразності, що є у художньому творі та відповідає його змісту. Це взаємозалежність, взаємозалежність та підпорядкованість.

Ознаками цілісності є: обмеженість – це чітко визначена видимість предмета від середовища в якому воно знаходиться; зв'язність – це природне поєднання окремих елементів в єдине ціле; компактність – це оптимальна кількість частин, які можуть сприйматись одночасно, це візуальна рівновага елементів, відчуття, що кожен з них знаходиться на своєму місці; одним з головних елементів композиції є закінченість – це коли у глядача не виникає бажання щось прибрати або додати до композиції.

Сама композиція про, яку ми так часто говоримо являє собою засіб приведення усіх елементів у єдине ціле. Рішення цієї задачі відбувається завдяки композиційних прийомів та засобів, таких як: масштабність – це

співвідношення розмірів форм, дій, елементів; пропорції – розмірні відносини окремих елементів і форми в цілому.

Форма – це зовнішній прояв об'ємно-просторової структури. При створенні проекту завжди треба пам'ятати про основні закони композиції, одним з них є закон, що полягає у поєднанні декількох важливих елементів у побудові гармонійної єдності в усіх частин художнього твору.

Перша вимога основного закону: всякий витвір повинен бути закінченим і не містити таких частин які б суперечили його художній стороні. Композиція вважається вдалою якщо: ні одна частина цілого не може бути вилучена, замінена. Другий закон це системні побудови композиції. Важливо визначити головну та другорядну частини, тобто важливо знати конструктивну ідею центра, знати, як об'єднати в одне ціле усі компонент майбутнього твору.

Закон новизни – художній образ повинен бути тематичним, мати нові композиційні рішення, тобто відкриття, яке робить митець.

Закон типізації – типічність характеристик та обставин у яких розірвана композиція.

Закон супідрядності – це емоційно та змістовно обдумана підпорядкованість усіх закономірностей, засоби та елементи композиції підпорядковуються одному задуму.

Також характерними ознаками композиції є взаємодія окремих елементів та частин форми, у зв'язку з цим при порівнянні елементів кожен з них приймається по різному, дана композиція може відбуватися по різному за трьома варіантами:

- Тотожність – це повна схожість елементів за властивостями, рівність характеристик.
- Контраст – це художній прийом в образотворчому мистецтві, який базується на протиставленні, різниці, протилежності окремих частин і характеристик зображення для посилення виразності твору в цілому.

- Ньюанс – характеризується слабкою відмінністю елементів композиції за основними композиційними ознаками. В цілому ньюанс сприяє встановленню зорового рівноваги між частинами композиції, досягненню її цілісності.

- Динаміка – композиція, при якій створюється враження руху і внутрішньої динаміки.

- Статична композиція (статика в композиції) – створює враження нерухомості. Зображення зліва виглядає статичним. Таким чином, для передачі руху в композиції можна використовувати діагональні лінії.

Саме завдяки усім принципам, правилам композиції було створено цей проєкт. Дані правила є основоположниками мистецтва в цілому, їх притримувалися та пам'ятали, і використовують по сей день.

Рис. 3.1. Хлопчик, лис та кінь

Рис. 3.2. Кріт

Висновок до розділу 3

Створення ілюстрованої книги — це складний процес, що вимагає інтеграції кількох ключових елементів, кожен з яких сприяє створенню гармонійного і візуально привабливого продукту. Комплексний підхід включає розуміння основ композиції, використання кольорових гармоній та методів комплементарності, а також застосування різноманітних графічних матеріалів.

Комплексний підхід до створення ілюстрованої книги забезпечує високу якість та естетичну привабливість кінцевого продукту, а застосування різноманітних графічних матеріалів дозволяє створити гармонійні та виразні ілюстрації, які підсилюють зміст книги та роблять її більш захопливою для читачів. Завдяки цьому, ілюстрована книга стає не лише засобом передачі інформації, але й справжнім витвором мистецтва, що дарує естетичне задоволення і залишає незабутні враження.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведено дослідження розвитку книжкової ілюстрації, цей вид мистецтва постійно еволюціонує, адаптуючись до нових технологій, культурних змін та естетичних вподобань. Завдяки цьому, книжкова ілюстрація залишається важливим і впливовим елементом літературної культури, який збагачує читача, сприяє глибшому розумінню тексту та робить читання захопливим і приємним.

Ілюстрація є важливим інструментом для покращення сприйняття текстів читачами. Вона допомагає юним дослідникам краще зрозуміти навколишній світ і невідоме, усвідомити книгу як багатогранний витвір мистецтва. Сучасні технології, комп'ютерні засоби, різні типи, стилі і техніки ілюстрування, дозволяють створити неймовірні ілюстрації, що підкреслять зміст та індивідуальність твору.

У процесі розробки ілюстрованої книги було ретельно відібрано найкращі матеріали, які забезпечують високу якість друку та довговічність видання. Цей вибір матеріалів враховує як естетичні, так і функціональні аспекти, що важливо для підвищенні привабливості друкованого видання.

Створені ілюстрації для дитячої книги «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» дозволяють читачеві поринути у світ твору, привертають увагу, через представлені образи лісових мешканців, та підвищують інтерес читача до твору, зміст якого ще не відомий. Реалізація проєкту підвищить зацікавленість дітей до книжкових видань.

Результатом проєкту є проілюстрована книга «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» - додаток В.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давиденко Л. Засоби художньої виразності у книжковій графіці: традиції та інновації. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка, 1(12). с. 115-118. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/311/> (дата звернення: 07.06.2024).
2. Дубрівна А. П., Єрмак І. О. Цифрова ілюстрація в контексті російсько-української війни. Ukrainian art discourse. 2023. № 2. С. 46–52. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2023.2.6> (дата звернення: 07.06.2024).
3. Іваненко Т. О. Типографіка: Методичні вказівки для студентів спеціальності 022 Дизайн, ОПП «Графічний дизайн», «Мультимедійний дизайн». Харків: ХДАДМ, 2019. 40 с.
4. Ілюстрація, вид дизайну. Культура. URL: <https://www.jnsn.com.ua> (дата звернення: 07.06.2024).
5. Ігтен Й. Мистецтво кольору. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.
6. Ігтен Й. Наука дизайну та форми. Київ: ArtHuss, 2022. 136 с.
7. Казковий антропоморфізм. Казковий епос. URL: <https://naurok.com.ua> (дата звернення: 07.06.2024).
8. Калниболотчук А. О. Види ілюстрацій у книжкових виданнях для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси. 2018. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/3691/1/rodzinka_2018_2-99-102.pdf (дата звернення: 07.06.2024).
9. Козаченко А. Книжкова продукція УСРР. 1923-1926. Київ, 1927. 24 с.
10. Ксилографія – це що таке в мистецтві? Мистецтво. 2019. URL: <https://ukr.mainstreetartisans.com> (дата звернення: 07.06.2024).
11. Легірська А. 12 видатних ілюстраторів і дизайнерів дитячих книг. Дизайн та іновації. 2017. URL: <https://culture.pl/ru/article/12-vydayushchihsya-illyustratorov-i-dizaynerov-detskih-knig> (дата звернення: 07.06.2024).

12. Мельник О. Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації: проблеми техніки та стилю. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. Тернопіль: ТНПУ. 2015. №1 (Вип. 33). с. 157–161. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6039> (дата звернення: 07.06.2024).

13. Мороз О. В. Гротеск у контексті дитячої ілюстрації та його вплив на естетичний розвиток дітей. II Науково-практична конференція. Харків. Херсон: Видавництво «Молодий вчений». №10. 2020. с. 38.

14. Nesterenko P. Образи європейської художньої літератури в дзеркалі екслібрису. ART-platFORM. 2021. Т. 4, № 2. С. 107–130. URL: <https://doi.org/10.51209/platform.2.4.2021.107-130> (дата звернення: 07.06.2024).

15. Офіційний сайт Adobe. URL: <https://www.adobe.com/ua> (дата звернення: 07.06.2024).

16. Полтавець-Гвіда О. Книговидання в Україні у другій половині 20 століття та художня ілюстрація у творчості В. Полтавця. Мистецтво. №1. 2021. URL: <http://journals.urau.ua/visnyknakkim/article/view/229558> (дата звернення: 07.06.2024).

17. Петров С. С. Книжкова справа в Києві. Київ: ЕксОб, 2002. 344 с.

18. Попова А. В., Куратова М. Г. Ілюстрація дитячої книги як засіб естетичного розвитку дітей. Час мистецької освіти. Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти : зб. ст. VII Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 жовт. 2019 р. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3554> (дата звернення: 07.06.2024).

19. Семеног М. В. Використання паперових технік у оформленні книжки: магістерська робота. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18556> (дата звернення: 07.06.2024).

20. Сорока П. А. Зміни в художньо-технічному оформленні української книги 20 століття. Дизайн та ілюстрація. 2018. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/376> (дата звернення: 07.06.2024).

21. Спасскова О. П. Станкова і книжкова ілюстрація в графіці Віктора

Єфименка: тематика та стилістика (остання третина XX сторіччя): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Львів, 2020. 20 с.

22. Стельмах Н. А. Вплив комп'ютерних технологій на сучасну книжкову ілюстрацію. Ілюстрація в контексті новітніх технологій. 2021. URL: <https://knukim.edu.ua/article/65432> (дата звернення: 07.06.2024).

23. Сушко І. І. Техніка ілюстрування. Українське мистецтво. 2020. URL: <https://www.ukrart.com.ua> (дата звернення: 07.06.2024).

24. Торчевська Н. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВ». ОСВІТА ДОРОСЛИХ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ. 2019. Т. 2, № 16. С. 122–130. URL: [https://doi.org/10.35387/od.2\(16\).2019.122-130](https://doi.org/10.35387/od.2(16).2019.122-130) (дата звернення: 07.06.2024).

25. Тищенко Т. О. Розробка дизайн-проєкту ілюстрованої дитячої книги: магістерська робота. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18548> (дата звернення: 07.06.2024).

26. Хаджі Б. Д. Ф. Французька книжкова ілюстрація XVIII століття: thesis. 2017. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/9290> (дата звернення: 07.06.2024).

27. Храмова-Баранова О., Зайцева-Дячок В. Асоціативна ілюстрація як засіб графічної виразності дизайну. Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва. Черкаський державний технологічний університет. Черкаси. 2018.

28. Челомбітько В. Ф., Мажуга М. О. Використання ілюстративного матеріалу для створення книжкових та електронних мультимедійних видань. Біоніка інтелекту. 2016. №1(86). с. 112-115. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/4852> (дата звернення: 07.06.2024).

29. Чумак М. С. Ілюстрація у сучасних дитячих книжках: естетичні та виховні аспекти. Художня ілюстрація. 2019. URL: <http://eprints.khnu.edu.ua/handle/123456789/2751> (дата звернення: 07.06.2024).

30. Якимович Б. І. Літературно-художнє видання для дітей: історія та

особливості ілюстрацій. Літературна спадщина. Київ: Наукова думка, 2020. 128 с.

31. Зайцева В. Ілюстрування творів Івана Котляревського сучасними українськими художниками-графіками. ART-platFORM. 2020. Т. 2, № 2. С. 180. URL: <https://doi.org/10.51209/platform.2.2.2020.180-196> (дата звернення: 07.06.2024).

32. Зайцева В. Неофольклорні особливості творчості валентина гордійчука та анатолія токарева. ART-platFORM. 2021. Т. 3, № 1. С. 346–360. URL: <https://doi.org/10.51209/platform.1.3.2021.346-360> (дата звернення: 07.06.2024).

33. Яворський В. В. Книжкові ілюстрації та їх роль у сприйнятті тексту. Актуальні проблеми гуманітарних наук: зб. наук. пр. Дрогобич: Вид-во ДДПУ ім. І. Франка, 2018. Вип. 23. с. 85-89. URL: <http://dspace.ddpu.edu.ua/handle/123456789/1671> (дата звернення: 07.06.2024).

34. Ціханський А. Ілюстрації в дитячих книгах: сучасні тенденції та технології. Дитяча література та мистецтво. 2020. № 3(13). с. 98-102. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/431/> (дата звернення: 07.06.2024).

35. Тищенко Т. О. Використання ілюстрацій у дитячій літературі. Художня ілюстрація. 2019. URL: <http://eprints.khnu.edu.ua/handle/123456789/1814>.

36. Казакова О. Книжкова ілюстрація в Україні 21 століття. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2021. с. 154-158. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/2715> (дата звернення: 07.06.2024).

37. Мельник О. Використання традиційних та новітніх методів ілюстрування у сучасній книзі. Дослідження дизайну. 2017. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/314> (дата звернення: 07.06.2024).

38. Іваненко Т. О. Ілюстрування дитячої книги: історія та сучасність. Книга у контексті культури. 2019. URL: <http://dspace.knu.edu.ua/handle/123456789/184> (дата звернення: 07.06.2024).

39. Adobe Systems Incorporated. Керівництво з ілюстрації. URL: <https://www.adobe.com/ua/products/illustrator.html> (дата звернення: 07.06.2024).

40. Петрова М. Використання кольорової палітри у книжковій ілюстрації. Мистецтво та дизайн. 2021. с. 56-60. URL:

<http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/3142> (дата звернення: 07.06.2024).

41. Іваненко Т. О. Розвиток книжкової графіки в Україні. Наукові записки НаУКМА. 2018. Т. 1, № 1. с. 112-115. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3722> (дата звернення: 07.06.2024).

42. Мороз О. В. Вплив естетики книжкової ілюстрації на читача. Науковий вісник Полтавського національного педагогічного університету. 2021. №1(98). с. 74-77. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/1984> (дата звернення: 07.06.2024).

43. Калюжний В. В. Використання комп'ютерної графіки у сучасній книжковій ілюстрації. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2019. 88 с. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/handle/123456789/2765> (дата звернення: 07.06.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

VI Міжнародна науково-практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ»
Київ, КНУТД, 25 квітня 2024 р.

УДК 741/744

«РОЗРОБКА ІЛЮСТРАЦІЙ ДЛЯ ДИТЯЧОЇ КНИГИ»

ТІЗЕНГАУЗЕН Марія, МЕЛЬНИК Людмила

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

mtizengauzen28@gmail.com

Анотація. Досліджено підхід до ілюстрування книг, принципи оформлення та способи ілюстрування книг. Представлено практичні розробки ілюстрацій для дитячої книжки «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь», які передають явища та події літературного твору, підсилюють сприйняття інформації та концентрують увагу, розвивають естетичні ідеали у дитячому віці. Створені графічні образи є художньо привабливими та зрозумілими та сприятимуть розвитку інтересу маленького споживача до книжок.

Ключові слова: ілюстрації, дитяча книга, дизайн, графіка.

ВСТУП

Розробка книжкової ілюстрації – це творчий процес, який потребує чіткої постановки завдання, ретельного планування та вмілого виконання. Якісні та цікаві ілюстрації доповнюють книгу та роблять її більш привабливою для читачів. Ілюстрації – це зображення, які використовуються для візуалізації тексту роману або наукової праці та допомагають читачеві краще сприйняти емоційну напругу, атмосферу і зрозуміти зміст книги [1]. Вони є частиною художнього оформлення книги, разом з обкладинкою, рамками, колонтитулами, декоративним орнаментом і набором шрифтів. Тому ілюстрації книги є важливою її складовою, особливо при створенні дитячої книги.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Художник-дизайнер є співавтором в дитячій книжці і не просто ілюструє літературний твір, а дає пояснення, висловлює своє бачення подій через малюнки, інтерпретує яскраві та неповторні образи. Тому першочергове завдання ілюстратора – навчитися чітко, виразно, доступно і зворушливо передавати ідеї твору [2]. При цьому потрібно враховувати вікові особливості дитячого сприйняття тексту та ілюстрацій. Так для дітей 3-4 років важливим для розуміння змісту дії на малюнку є предмет, з яким здійснюється дія, тоді як у 5-7 років діти звертають увагу на позу фігури та різні композиційні прийоми для передачі руху. Молодші дошкільнята сприймають об'єкти зі зменшеною перспективою на картинках як в реальності, і лише у віці п'яти-шести років починають розуміти зменшення віддалених об'єктів. Щоб зробити художній образ зрозумілим і цікавим для дитини, художник обирає відповідні засоби виразності – малюнок, колір і композицію, які характеризують персонажа. Ілюстрації покликані розширити та збагатити уявлення дітей про навколишній світ [3].

Метою дослідження є розроблення дизайну дитячої книги, а саме: обрати найкращі кольорові рішення, розміри, стилістику аби отримати казку, яка повністю передаватиме атмосферу та емоції читачу; виконуватиме основні функції ілюстрацій – пояснювальну, виховну, естетичну, емоційно-психологічну, інформативну.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

При розробці власних ілюстрацій книги «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» був створений макет зі збільшеними ілюстраціями та великим шрифтовим рішенням, оскільки головною цільовою аудиторією являються діти п'яти років (рис.1, а-е).

Рис. 1. Ілюстрації до дитячої книги «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь»: а-обкладинка; б-розгортка; в-ілюстрація нотного стану; г,д,е-ілюстрація.

Шрифт «Рукописний Леттерінг» актуальний для дитячої книжки оскільки має такі характеристики, як простота, зрозумілість, завдяки чому, цільовій аудиторії буде легше сприймати матеріал. Композиція шрифту така, що ритмічність малюнка сприймається на асоціативному рівні мислення дитини і допомагає регулювати емоції. Розташування героїв твору серед тексту сприяє зануренню читача у його зміст (рис. 1, г-е).

Сучасні дизайнери часто малюють на спеціальних графічних планшетах або використовують зручну векторну графіку. Поєднують техніки та різноманітні матеріали. У даному проєкті було використано техніку графічного живопису з імітування графічного малюнку тушшю, кольорові плями були створені у техніці лісіровки аквареллю. Для успішної імітації були використані відповідні пензлі у графічному редакторі.

Дизайнерським рішенням притаманним саме цьому твору було обрано декоративну вставку з нот мелодії, яку обрав автор книги. Передбачено декорування нотного стану лісовими мешканцями, героями твору. Нотний стан знаходиться на початку книги і передбачає (за бажанням) можливість зіграти мелодію самостійно перед початком прочитання, що б краще поринути в атмосферу історії (рис. 1, в).

ВИСНОВКИ

Ілюстрація є важливим інструментом для покращення сприйняття текстів читачами. Вона допомагає юним дослідникам краще зрозуміти навколишній світ і невідоме, усвідомити книгу як багатогранний витвір мистецтва. Сучасні технології, комп'ютерні засоби, різні типи, стилі і техніки ілюстрування, дозволяють створити неймовірні ілюстрації, що підкреслять зміст та індивідуальність твору.

Створені ілюстрації для дитячої книги «Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь» дозволяють читачеві поринути у світ твору, привертають увагу, через представлені образи лісових мешканців, та підвищують інтерес читача до твору, зміст якого ще не відомий. Реалізація проєкту підвищить зацікавленість дітей до книжкових видань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Солом'яна А.С., Брянцев О.А. Особливості ілюстрування дитячих книг. DVAC 1 Міжнародна науково-практична конференція, м. Запоріжжя, 12 грудня, 2022р. с. 62-65. URL: https://www.researchgate.net/publication/366921172_OSOBливOSTI_ILUSTRUвання_DITACH_KNIG
2. Єфімова М. П. Типологія дитячої книги. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2015. №20. С. 143-147.
3. Братуш Іван. Функції ілюстрацій у дитячій літературі. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток науки нового тисячоліття», м. Ужгород, 21-22 квітня, 2017р. с.32-35.

TIZENHAUZEN M., MELNYK L.

«Designing illustrations for a children's book»

The approach to illustrating books, principles of design and methods of illustrating books were studied. Practical development of illustrations for the children's book "The Boy, the Mole, the Fox and the Horse" is presented, which convey the phenomena and events of the literary work, strengthen the perception of information and concentrate attention, develop aesthetic ideals in childhood. The created graphic images are artistically attractive and understandable and will contribute to the development of a small consumer's interest in books.

Key words: illustrations, children's book, design, graphics.

ДОДАТОК Б

Рис. Б.1. Сертифікат участі в VI Міжнародній науково-практичній конференції
«Актуальні проблеми сучасного дизайну», 25 квітня 2024 року

ДОДАТОК В

Рис. В.1. Обкладинка книги.

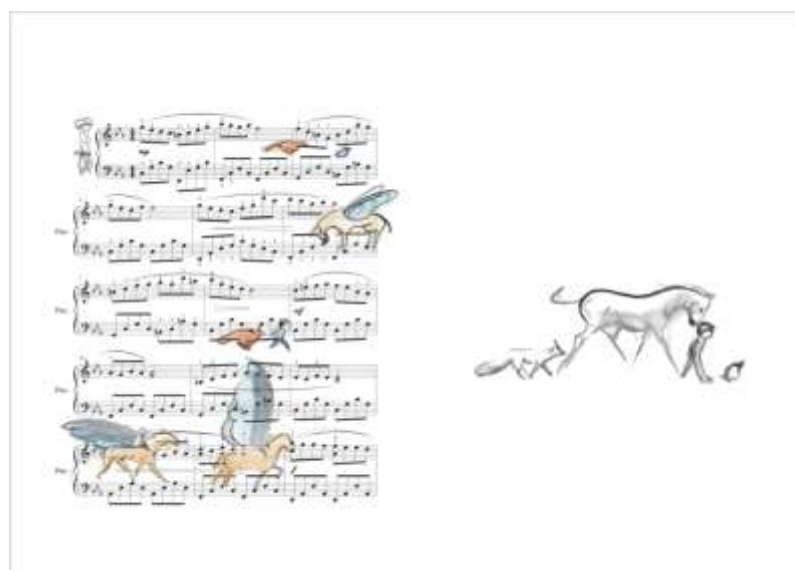

Рис. В.2. Форзац

Рис. В.3. Розворот

Рис. В.4. Розворот

Рис. В.5. Розворот

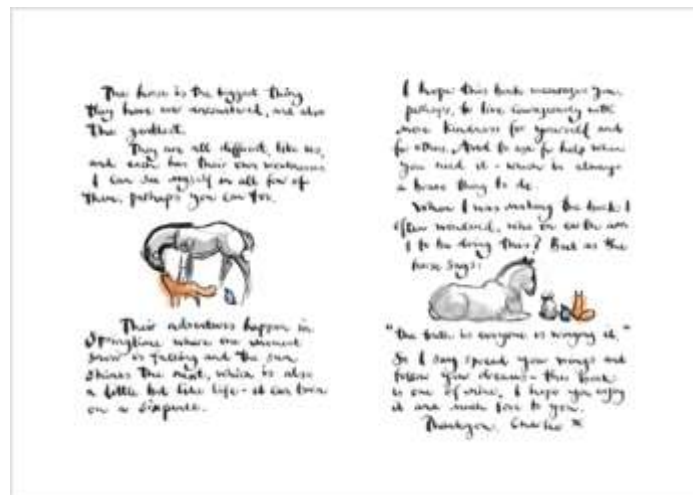

Рис. В.6. Розворот

Рис. В.7. Розворот

Рис. В.8. Розворот

Рис. В.9. Розворот

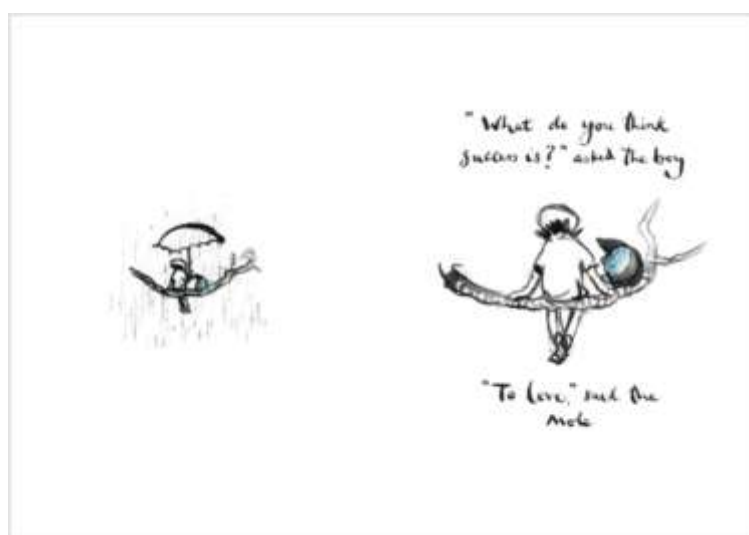

Рис. В.10. Розворот

Рис. В.11. Розворот

Рис. В.12. Розворот

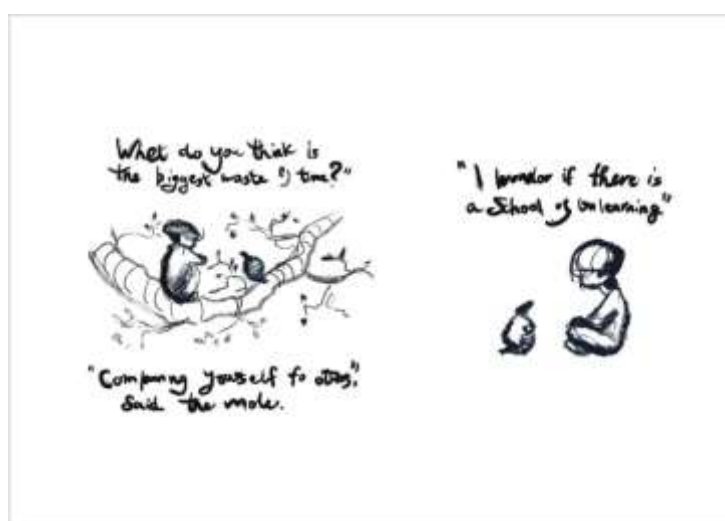

Рис. В.13. Розворот

Рис. В.14. Розворот

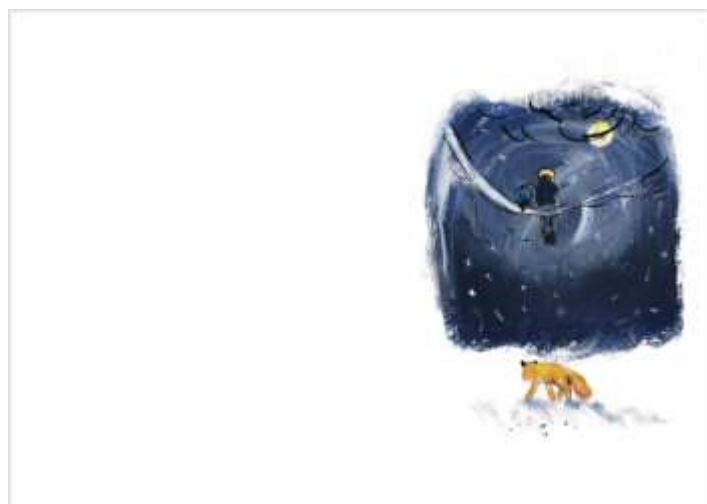

Рис. В.15. Розворот

Рис. В.16. Розворот

Рис. В.17. Розворот

Рис. В.18. Розворот

Рис. В.19. Розворот

Рис. В.20. Розворот

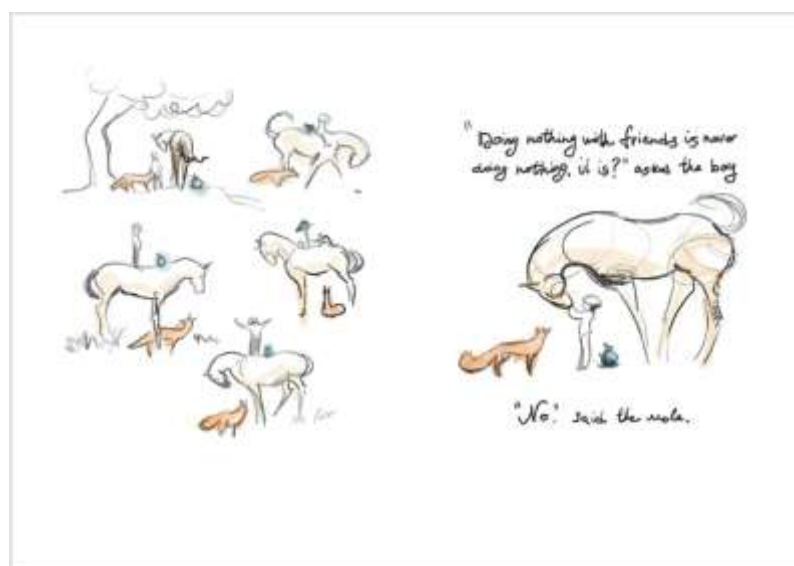

Рис. В.21. Розворот

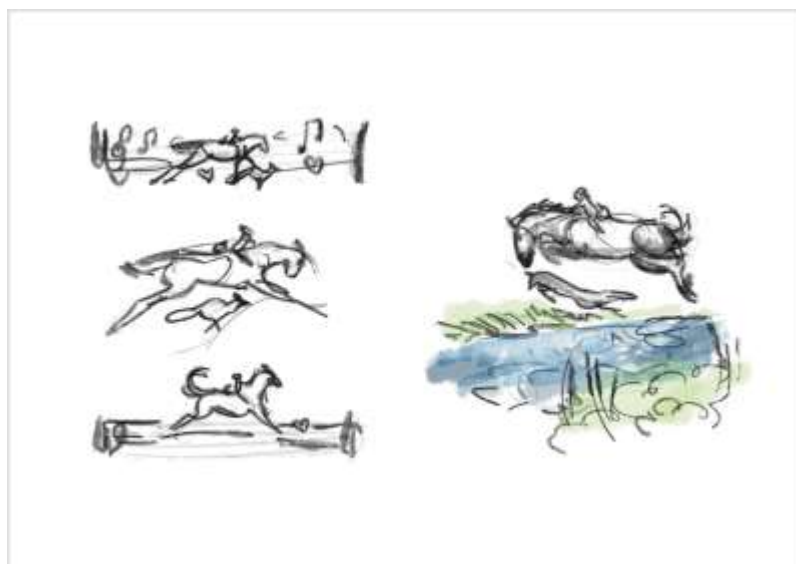

Рис. В.22. Розворот

Рис. В.23. Розворот

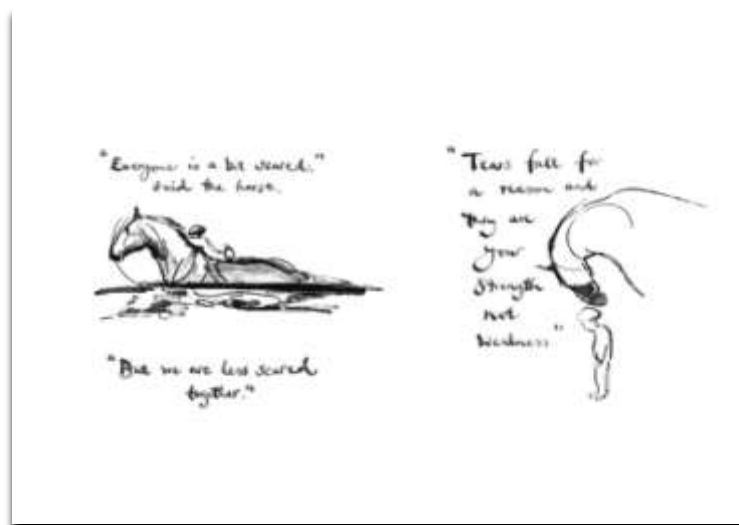

Рис. В.24. Розворот